

**UNIVERZA V MARIBORU
EKONOMSKO-POSLOVNA FAKULTETA
MARIBOR**

DIPLOMSKO DELO

PROBLEM IZTERLJIVOSTI SAMOSTOJNIH PODJETNIKOV NA PODROČJU PREKRŠKOV

Študentka: Monika KOLOŠA
Naslov: Andrejci 50, 9221 Martjanci
Številka indeksa: 81560879
Izredni študij
Program: visokošolski strokovni
Študijska smer: računovodstvo
Mentor: mag. Stanko ČOKELC

Andrejci, junij 2006

ZAHVALA

Za vso potrpežljivost, podporo in sprejeta odrekanja se zahvaljujem svojemu dragemu možu in hčerkama, kateri so mi vedno stali ob strani.

Posebna zahvala gre tudi vsem ostalim, ki so z mano delili vesele in težke trenutke študija in me vedno spodbujali na poti k zadanemu cilju.

PREDGOVOR

Prekršek pomeni dejanje, ki se razlikuje od kaznivega dejanja po stopnji nevarnosti. Do sedaj so se z njimi ukvarjali sodniki za prekrške kot samostojni pravosodni organi. Polemike in opozarjanja na sodne zaostanke in zaradi tega nepravilnost kaznovanja, so pripeljali do korenitih sprememb na področju kaznovalne politike prekrškov. Velik problem se je pojavljal tudi na področju izvrševanja, saj namen postopka ni le v tem, da sodnik po izvedenem dokaznem postopku odločbo izda in le-ta postane pravnomočna in izvršljiva, temveč tudi da se odločba tudi izvrši. In izvršitev odločb, predvsem tistih, s katerimi so izrečene denarne kazni, je v sistemu slabost. Od pravnomočnih in izvršljivih odločb, ki so jih izdali sodniki za prekrške in v katerih so izrečene denarne kazni, je dokončno izvršenih le nekaj več kot 10 %. Prisilna izterjava denarne kazni je v praksi uspešna, če je obdolženi zaposlen, oziroma prejema redne dohodke. Ob vsem skupaj je bil problem tudi kratek dveletni absolutni zastaralni rok v primerjavi z rednimi sodišči, kjer ni zastaralnega roka (povzeto po Gril, 2004, 38).

Novi Zakon o prekrških se je začel uporabljati leta 2005. Večino prejšnjih predlagateljev prekrškov opredeljuje kot prekrškovne organe, ki imajo pristojnosti za odločanje. S tem bi se naj zmanjšala obremenjenost sodnikov. Bivši sodniki za prekrške pa po tem zakonu spadajo pod Okrajna sodišča kot Oddelki za prekrške oz. Sodne pisarne.

Navedeno temo sem izbrala, ker se z njeno vsebino srečujem vsak dan, saj izvršujem pravnomočne odločbe in sodbe. Diplomaska naloga je razdeljena na dva dela. Prvi del zajema teoretični del, kjer je iz različnih literatur zbrana zakonodaja, ki opredeljuje področje prekrškov od nastanka prekrška, preko kaznovanja do izvršbe in ob tem pristojne institucije, ki pri tem sodelujejo. Drugi del je dejansko prikaz problema neizterljivosti, kjer so podatki vzeti iz vpisnikov, ki se vodijo pri Oddelku za prekrške. Podatki so povzeti iz prejetih zadev, rešenosti in njihovega izvrševanja do takrat, ko mora spis preiti v arhiv. Iz prikaza zadev bo razvidno, v kakšni rešenosti te zadeve preidejo v arhiv in dokaz o tem, da so samostojni podjetniki posamezniki (v nadaljevanju podjetniki) v večji meri kaznovani z najmanjšimi kaznimi in še te kazni niso izterjane.

S problematiko se strokovna javnost premalo ukvarja, menim pa, da bo praksa novega zakona o prekrških z drugačnim načinom izvrševanja prinesla spremembe, da bodo izrečene globe bolj izterljive.

KAZALO

1	UVOD.....	6
1.1	Opredelitev oz. opis problema, ki je predmet raziskovanja	6
1.2	Namen, cilji in osnovne trditve diplomskega dela	6
1.3	Predpostavke in omejitve raziskave	7
1.4	Predvidene metode raziskovanja	8
2	PRISTOJNOSTI ZA ODLOČANJE O PREKRŠKIH	9
2.1	Spremembe v kaznovalni politiki prekrškov	9
2.2	Temeljna opredelitev sodišč	9
2.3	Pristojnost in organizacija sodišč za prekrške	10
2.4	Prekrškovni organi.....	11
2.5	Sankcioniranje prekrškov	12
2.6	Pogoji za nastanek prekrška pri samostojnem podjetniku.....	14
2.7	Predlagatelji obdolžilnih predlogov	17
2.8	Izvrševanje odločb.....	19
3	OSNOVNE ZNAČILNOSTI SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA	21
4	PREKRŠEK SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA	23
4.1	Pojem prekrška in pogoji za uvedbo postopka	24
4.2	Dokazni postopek	25
4.2.1	Skrajšani postopek.....	26
4.2.2	Redni postopek	27
4.3	Izvrševanje pravnomočnih sodb in odločb	28
4.3.1	Pogoji za izvrševanje	28
4.3.2	Določitev uklonilnega zapora.....	28
4.3.3	Predlog na davčni urad	29
4.3.4	Postopek na davčnem uradu	30
4.3.4.1	Izdaja sklepa	30
4.3.4.2	Rubež.....	32
4.3.4.3	Vrnitev zadeve sodišču.....	33
4.3.5	Nadaljevanje postopka pri organu za prekršek in podjetnikova neizterljivost	33
5	PRIMERI IZVRŠEVANJA DENARNE KAZNI PRI SAMOSTOJNIH PODJETNIKIH NA SODIŠČU X.....	35
5.1	Prejeti predlogi v letu 2003 in 2004 ter njihova dokončanost.....	35
5.2	Postopek izvrševanja	41
5.3	Predlogi v letu 2005.....	42
6	SKLEP	43
7	POVZETEK	45
	SUMMARY	45
	LITERATURA.....	47

KAZALO UPORABLJENIH KRATIC

AJPES	Agencija RS za javnopravne evidence in storitve
DURS	Davčni urad Republike Slovenije
PR	Vpisnik Okrajnega sodišča za zadeve o prekrških po 01. 01. 2005
PRs	Vpisnik Okrajnega sodišča za zadeve o prekrških pred 01. 01. 2005
ZASP	Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah
ZDavP	Zakon o davčnem postopku
ZDCOPMD	Zakonu o delovnem času in obveznih počitkih mobilnih delavcev ter o zapisovalni opremi v cestnih prevozih
ZDDPO	Zakon o davku od dobička pravnih oseb
ZDDV	Zakon o davku na dodano vrednost
ZDR	Zakon o delovnih razmerjih
ZDS	Zakon o davčni službi
ZGD	Zakona o gospodarskih družbah
ZGos	Zakon o gostinstvu
ZID	Zakon o inšpekciji dela
ZIKS	Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij
ZIN	Zakon o inšpekcijskem nadzoru
ZKP	Zakon o kazenskem postopku
ZMer	Zakon o meroslovju
ZOPA	Zakon o omejevanju uporabe alkohola
ZOPOKD	Zakon o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja
ZOUTI	Zakon o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov
ZP in ZP-1	Zakon o prekrških
ZPCP	Zakon o prevozih v cestnem prometu
ZPDZC	Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno
ZPlaP	Zakon o plačilnem prometu
ZPNB	Zakon o prevozu nevarnega blaga
ZPORVAD	Zakon o pogojih za opravljanje reproduktivne video in avdio dejavnosti
ZPotK	Zakon o potrošniških kreditih
ZPSV	Zakon o prispevkih za socialno varnost
ZSRT	Zakon o spodbujanju razvoja turizma
ZT	Zakon o trgovini
ZTI	Zakon o tržni inšpekciji
ZUDPPKZ	Zakon o ustavitvi določenih postopkov o prekrških in odpustitvi izvršitve določenih kazni zavora
ZVCP	Zakon o varnosti cestnega prometa
ZVet	Zakon o veterinarstvu
ZVPot	Zakon o varstvu potrošnikov
ZVZD	Zakon o varnosti in zdravju pri delu
ZZDT	Zakon o zaposlovanju in delu tujcev
ZZUZIS	Zakon o zdravstveni ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili

1 UVOD

1.1 Opredelitev oz. opis problema, ki je predmet raziskovanja

Podjetništvo se je začelo razvijati predvsem s sprejetjem Zakona o podjetjih leta 1988. Ta zakon je določal, da je lahko podjetnik vsakdo, ki je po veljavnih predpisih registriral podjetje. Ni postavljal strogih pogojev glede kvalifikacij, potrebnih za opravljanje dejavnosti. Najprej so se začele odpirati popoldanske obrti kot dodaten vir zaslužka. Leta 1993 je bil uresničen zakonodajni projekt s sprejetjem Zakona o gospodarskih družbah¹ (v nadaljevanju ZGD). Zakon je pretežno naslonjen na srednje evropski pravni red in je bil do danes večkrat dopolnjen. Gospodarske subjekte deli na pravne osebe in samostojne podjetnike. V diplomski nalogi nas zanimajo samostojni podjetniki, drugi subjekti pa samo zaradi primerjave z njimi, da se ugotovi razlika v izterljivosti.

Na številčno registracijo samostojnih podjetnikov je vplivala brezposelnost. Registrirati se kot samostojni podjetnik ni težko, saj niso potrebna finančna sredstva v taki višini kot pri ustanovitvi družb. Samostojni podjetnik nastopa v pravnem prometu kot fizična oseba in za pričetek opravljanja dejavnosti ne potrebuje ustanovnega kapitala. Na trgu opravlja dejavnost samostojno, kar pomeni, da opravlja to dejavnost ne le v svojem imenu, ampak tudi na svoj račun, torej v svojo korist in ob svojem riziku. Te značilnosti nam pomagajo ločiti pravni pojem podjetnika od pojma gospodarske družbe. Zaradi nepoznavanja in nespoštovanja zakonodaje se pojavljajo kršitve zakonov, ki so sankcionirane kot prekrški.

Opravljam delo izvršilnega referenta na Okrajnem sodišču, na Oddelku za prekrške, ki se je prej imenoval Sodnik za prekrške, kjer se ustvarja kaznovalna politika na področju prekrškov. Dejstvo je, da zaradi velikih sodnih zaostankov mnogo prekrškov zastara v dokaznem postopku. Vendar pa se ob delu pojavlja, da zastarajo zadeve v postopku izvrševanja predvsem na področju prekrškov, ki jih storijo samostojni podjetniki pri opravljanju dejavnosti. Menim, da je to posledica neustrezne zakonodaje, ki tako dopušča samostojnim podjetnikom, da storijo prekršek, ne da bi bili za to kaznovani. Predvsem ta neizterljivost izrečenih sankcij samostojnih podjetnikov pa predstavlja motiv za diplomsko nalogo.

1.2 Namen, cilji in osnovne trditve diplomskega dela

Namen diplomske naloge je raziskati, kateri predpisi se uporabljajo na področju prekrškov, na davčni upravi kot neposredni instituciji za izterjavo denarnih kazni, katere zakone kršijo podjetniki, da storijo prekršek in kateri jim omogočajo, da njihove denarne kazni niso izterljive. Na primeru bom tudi prikazala, koliko predlogov je bilo podanih zaradi kršitev pri samostojnih podjetnikih, koliko zadev je bilo od tega pravnomočno končanih in tudi izterjanih izrečenih sankcij oz. koliko neizterjanih ter kako je to odvisno od njihovega

¹ ZGD (Ur. l. RS št. 30/1993; ZGD-UPB1 Ur. l. RS št. 15/2005, 42/2006)

poslovanja. V diplomski nalogi bom predstavila tudi potek postopka izvrševanja pravnomočno končane odločbe in kako pri tem sodeluje davčna uprava.

S 01. 01. 2005 so bile uvedene korenite spremembe na področju prekrškov in kaznovalne politike. Za kaznovanje so sedaj pristojni tudi drugi organi. Cilj diplomske naloge je ugotoviti, kaj je bilo z zakonodajo, ki se za postopke predlagane do 01. 01. 2005 še uporablja, narobe in kakšne spremembe prinaša nova zakonodaja. Ugotoviti je potrebno, ali bo sedanja zakonodaja vplivala na ravnanje in samo mišljenje samostojnih podjetnikov in če prinaša prednosti za storilce in tudi za državo. Cilj naloge je ugotoviti ali podjetniki nekatere prekrške naredijo namenoma in ne plačajo dajatev, katera zakonodaja jim to omogoča in katera nam kot izvrševalcem zakona onemogoča kaznovalno politiko tudi izvrševati, kar je zelo pomembno. Nadaljnji cilj je ugotoviti, kateri podjetniki največkrat kršijo predpise in s kakšno dejavnostjo se ukvarjajo.

Iz nekajletnih delovnih izkušenj s področja izvrševanja prekrškovnih odločb lahko trdim, da se država dolgo ni zavedala slabe izterjave. Državo je v pravosodju zanimalo samo statistično število rešenih zadev, premalo pa celostna politika kaznovanja. Storilci so bili pravnomočno kaznovani, vendar kazni namenoma niso plačali, saj je v zakonu toliko vrzeli, ki jim omogočajo, da so izrečene kazni neizterljive, sam postopek izvrševanja pa je imel tudi zelo kratek absolutni zastaralni rok za izvrševanje. Vemo, da so izterjane kazni prihodek države in tako ne bi smeli gledati samo na to, koliko zadev je rešenih glede na pripad², ampak tudi kaj se s temi zadevami dogaja do takrat, ko spis preide v arhiv. Sprašujemo se torej lahko, ali je vse to posledica preslabe zakonodaje. Trdim, da bi lahko več denarja pobrali v proračun iz kazni, ne pa da država sprejema druge ukrepe za polnjenje proračuna.

1.3 Predpostavke in omejitve raziskave

Izhajamo iz predpostavke, da je večina pravnomočno izrečenih denarnih kazni samostojnih podjetnikov neizterljiva, kar jim omogoča zakonodaja. S 01. 01. 2005 se je zakonodaja na tem področju spremenila in zato predpostavljam, da se v času nastajanja diplomske naloge spet ne bo, čeprav je v pripravi nov Zakon o prekrških. V diplomski nalogi se bom omejila na Oddelek za prekrške X v Pomurju, kjer sem zaposlena in z njim povezane institucije, potrebne za uspešno izvajanje zakona ter na področje izvrševanja problematike samostojnih podjetnikov. V praktičnem delu bom uporabljala podatke za leti 2003 in 2004, kjer so vidni rezultati samega reševanja zadev. Pomembno je tudi, da gre za tajnost podatkov.

Pri sestavljanju diplomske naloge se bom omejila na domačo literaturo s področja zakonodaje, saj tuja literatura tega ne opisuje, internetne vire in članke ter strokovna mnenja strokovnjakov, v praktičnem delu pa bom uporabila podatke iz organa X, AJPEŠ-ove finančne podatke.

² Izraz pripad se opredeljuje v sodniški stroki za prejete zadeve.

1.4 Predvidene metode raziskovanja

Raziskava je osredotočena na področje izvrševanja, zato govorimo o poslovni raziskavi in mikroekonomski raziskavi, saj se bomo omejili na samostojnega podjetnika.

Pri nalogi gre za statično ekonomsko raziskavo, pristop k raziskovanju je deskriptiven, kjer bodo opisana posamezna teoretična in zakonska dejstva, z metodo deskripcije in kompilacije in delno analitični z deduktivnim sklepanjem, kjer bomo izhajali iz dejstva: »Zakaj ne bi podjetnik kršil predpisov, če mu je tako bolje«.

2 PRISTOJNOSTI ZA ODLOČANJE O PREKRŠKIH

2.1 Spremembe v kaznovalni politiki prekrškov

Vzporedno z reformo pravosodnega sistema je v letu 2003 potekal tudi koncept spremembe obravnavanja prekrškov in njihovih storilcev. Sistemsko je povsem na novo opredeljena institucionalna pristojnost obravnavanja prekrškov, ki je porazdeljena med redna sodišča za prekrške in prekrškovne organe, ki vodijo in odločajo v postopku o prekršku vsak iz svojega upravnega področja.

Zaradi racionalizacije in učinkovitejše obravnave, predvsem pa zaradi uresničevanja z ustavo zajamčenih človekovih pravic in temeljnih svoboščin tudi v sodnih in drugih postopkih pred državnimi in drugimi organi, še posebej ustavnega načela o odločanju glede obtožb zoper vsakogar brez nepotrebnega odlašanja, po novem o storjenih prekrških fizičnih in pravnih oseb odločajo sodišča v rednem postopku. Za obravnavanje in razreševanje prekrškov, za katere je zakonodajalec menil, da jih je mogoče obravnavati v okviru hitrega postopka, pa je novi Zakon o prekrških-1³ (v nadaljevanju ZP-1), ki je pričel veljati 07. 02. 2003, uporabljati pa se je začel 01. 01. 2005, pooblastil prekrškovne organe. Tako po ZP-1 odločajo o prekrških prekrškovni organi in sodišča. Razlika med posameznimi prekrškovnimi organi je v tem, da v prvem primeru pooblastilo za odločanje izhaja že iz nadzorstva nad izvrševanjem zakonov in uredb, s katerimi so določeni prekrški, v drugem primeru pa mora obstajati poseben predpis, ki organe pooblašča za odločanje o prekrških (povzeto po Priročnik DURS, 2005, 6).

2.2 Temeljna opredelitev sodišč

Sodno oblast v Republiki Sloveniji izvajajo sodniki na sodiščih v skladu z zakonsko določeno pristojnostjo sodišča. Sodnik opravlja sodniško funkcijo na sodišču, za katerega je kandidiral in na sodniškem mestu, za katerega je bil izvoljen. Sodišče je državni organ, pristojen za izvajanje sodne oblasti in za izvrševanje sodnih odločb⁴.

V Republiki Sloveniji je :

- 44 okrajnih sodišč,
- 11 okrožnih sodišč,
- 4 višja sodišča in
- 1 vrhovno sodišče.

³ ZP-1 (Ur. l. RS št. 7/2003; ZP-1-UPB2 Ur. l. RS št. 55/2006, 40/2006, 51/2006)

⁴ Zakon o sodiščih (Ur. l. RS št. 19/1994)

2.3 Pristojnost in organizacija sodišč za prekrške⁵

Omenjeni ZP-1 ureja področje prava prekrškov, njegov cilj pa je dokončna in celovita rešitev materialnopravnih, procesno pravnih in organizacijskih vprašanj. Prejšnji Zakon o prekrških⁶ (v nadaljevanju ZP) je v obdobju od osamosvojitve Republike Slovenije leta 1991 do konca veljavnosti 2003 doživel mnogo sprememb, ki so posegle v izvrševanje oz. veljavnost njegovih določb, s katerimi je Ustavno sodišče Republike Slovenije opozorilo na neustrezno sestavo organov za postopek o prekrških ter njihovo organiziranost. Najopaznejše spremembe so tiste, ki zadevajo organizacijo organov, pristojnih za vodenje in odločanje v postopkih o prekršku. Drugačna organizacijska ureditev teh organov izvira iz težnje zakonodajalca po večji učinkovitosti obravnavanja prekrškov, saj je bilo stanje težko obvladljivo zaradi velikega števila zadev, na kar so sodniki za prekrške opozarjali že več let tudi v letnih poročilih. Prekrški so glede na stopnjo svoje nevarnosti raznolika skupina kaznivih ravnanj, zato sta z ZP-1 predvideni dve vrsti postopka za njihovo obravnavanje (hitri postopek in redni sodni postopek). Medtem ko je hitri postopek v celoti novost, pa ureditev rednega sodnega postopka prinaša predvsem uskladitev z ustavo, oziroma z zahtevami iz 5. in 6. člena Evropske konvencije o človekovih pravicah⁷.

Za odločanje o prekrških v rednem sodnem postopku so pristojna okrajna sodišča kot sodišča za prekrške prve stopnje in višja sodišča kot sodišča za prekrške druge stopnje, v zadevah, za katere je z ZP-1 določena njihova pristojnost, sodijo sodniki teh sodišč. S tem zadeve prekrškov, o katerih se odloča v rednem sodnem postopku, z dosedanjih organov za postopek o prekrških (sodnikov za prekrške oziroma Senata za prekrške Republike Slovenije) formalno prehajajo v pristojnost sodišč oziroma sodnikov teh sodišč.

Okrajna sodišča kot sodišča za prekrške prve stopnje so pristojna za odločanje o zahtevi za sodno varstvo zoper odločbo o prekršku, ki jo je izdal prekrškovni organ, za odločanje o prekrških na prvi stopnji, za opravljanje zadev pravne pomoči v zadevah prekrškov in za opravljanje drugih zadev, ki jih določa zakon.

ZP-1 tudi določa, kdaj hitri postopek ni dovoljen (52. čl.):

- če je z dejanjem nastala telesna poškodba,
- če je za prekršek poleg globe predpisana stranska sankcija oziroma, če prekrškovni organ ali predlagatelj postopka glede na naravo kršitve oceni, da so podani pogoji za izrek stranske sankcije po tem zakonu,
- če je potrebno odločiti o premoženjskopravnem zahtevku,

⁵ Povzeto po Bele et al, 2005, 491-493.

⁶ ZP (Ur. l. SRS št. 25/1983, 36/1983, 42/1985, 2/1986, 47/1987, 5/1990, RS 10/1991, 17/1991, 13/1993, 66/1993, 39/1996, 61/1996, 35/1997, 45/1997, 73/1997, 35/1997, 87/1997, 73/1998, 31/2000, 33/2000, 24/2001, 110/2002, 7/2003).

⁷ Zakon o ratifikaciji Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, spremenjene s protokoli št. 3, 5 in 8 ter dopolnjene s protokolom št. 2 ter njenih protokolov št. 1, 4, 6, 7, 9, 10 in 11, Ur. l. RS št. 33/1994 – Mendarodne pogodbe št. 7/94).

- proti mladoletnim storilcem prekrškov in
- v drugih primerih, ko je z zakonom tako določeno.

V teh primerih na prvi stopnji odločajo okrajna sodišča. Na okrajnih sodiščih odločajo in vodijo postopek sodniki posamezniki, posamezna dejanja pa opravljajo tudi strokovni sodelavci.

Višja sodišča kot sodišča druge stopnje so pristojna za odločanje o pritožbah zoper odločbe okrajnih sodišč, izdane po ZP-1 in ZP, za odločanje v sporih o pristojnosti med okrajnimi sodišči v zadevah prekrškov ter za opravljanje drugih zadev. V teh zadevah odloča sodnik posameznik, v drugih zadevah iz pristojnosti višjih sodišč pa odloča senat, ki ga sestavljajo po en sodnik kot predsednik senata, sodnik poročevalec in sodnik član senata. V zakonu je določena tudi izključna krajevna pristojnost za odločanje o vseh zadevah iz pristojnosti okrajnih sodišč, kadar gre za kršitve davčnih, deviznih, carinskih in drugih finančnih predpisov, ko je krajevno pristojno tisto okrajno sodišče, ki ima sedež na področju okrožnega sodišča.

Do 01. 01. 2005 je bila pravna podlaga za odločanje v zadevah prekrškov ta, da so do tega datuma odločali o prekrških organi, ki so vodili postopke o prekrških, in sicer sodnik za prekrške, Senat za prekrške RS ter drugi organi, ki so bili z zakonom pooblašteni, da vodijo postopek o določenih prekrških na prvi stopnji. Tako so okrajna sodišča po začetku dela v zadevah prekrškov prevzela vse nerešene zadeve sodnikov za prekrške z območja svoje krajevne pristojnosti, višja sodišča so prevzela nerešene zadeve Senata za prekrške RS. V zvezi s tem se postopki o prekrških, ki do 01. 01. 2005 še niso bili pravnomočno končani, dokončajo in izvršijo po starih predpisih, prav tako pravnomočno izrečene sankcije, ki še niso bile izvršene.

2.4 Prekrškovni organi

ZP-1 v 45. čl. opredeljuje prekrškovne organe kot upravne in druge državne organe in nosilce javnih pooblastil, ki izvajajo nadzorstvo nad izvrševanjem zakonov in uredb, s katerimi so določeni prekrški in organi samoupravnih lokalnih skupnosti, ki so s posebnimi predpisi pooblašteni za odločanje o prekrških. Na prekrškovne organe je tako v skladu z ZP-1 prenesena tista pristojnost odločanja o storjenih prekrških, ki zadeva nadzorstvo nad izvajanjem materialnih predpisov s posameznega upravnega področja in so jo do 31. 12. 2004 v rednih in skrajšanih postopkih opravljali sodniki za prekrške v skladu z do tedaj veljavno zakonodajo (povzeto po Priročnik DURS, 2005, 6).

Razlika med prekrškovnimi organi in sodišči je v tem, da sodišča nikoli ne začnejo postopka po uradni dolžnosti, ampak vedno na podlagi obdolžilnega predloga, medtem ko za prekrškovne organe velja, da začnejo postopek o prekršku tudi po uradni dolžnosti (Čas in Orel 2005, 19).

Prekrškovni organi odločajo po hitrem postopku. V hitrem postopku se storilcu izreče globa v znesku, v katerem je predpisana, če je predpisana v razponu, pa se izreče najnižja predpisana mera globe, če z zakonom ni drugače določeno (4. odst. 52. čl. ZP-1).

Postopek pred prekrškovnim organom vodi in v njem odloča z zakonom ali podzakonskim aktom pooblaščen uradna oseba tega organa, ki mora imeti za vodenje postopka in izdajo plačilnega naloga najmanj peto stopnjo izobrazbe, za izdajo odločbe o prekršku pa najmanj sedmo stopnjo izobrazbe. Imeti pa mora tudi opravljen preizkus znanja, ki zajema izvrševanje pooblastil po tem zakonu in poznavanje predpisov, katerih izvrševanje nadzoruje (49. čl. ZP-1).

Pooblaščen osebe lahko v določenih utemeljenih primerih zaradi najrazličnejših okoliščin, tako subjektivnih kot objektivnih, kaznujejo strožje ali mileje in izrečejo npr. opozorilo, čeprav je v kriterijih opredeljeno strožje kaznovanje. Šele ustrezna praksa prekrškovnega organa bo pokazala določene pomanjkljivosti danega predloga.

O storitvi prekrška in o sankciji odloči prekrškovni organ z odločbo. Pooblaščen uradna oseba prekrškovnega organa pa lahko namesto izreka globe, kršitelja ustno opozori, če je storjeni prekršek neznatnega pomena in če pooblaščen uradna oseba oceni, da je glede na pomen dejanja opozorilo zadostni ukrep (53. čl. ZP-1). Če pooblaščen uradna oseba prekrškovnega organa prekršek osebno zazna ali ga ugotovi z uporabo ustreznih tehničnih sredstev ali naprav, izda in vroči kršitelju plačilni nalog takoj na kraju prekrška. Kršitelj je dolžan plačati tako izrečeno globo v osmih dneh od prejema plačilnega naloga na račun organa, ki je določen v plačilnem nalogu ali v tem roku vložiti zahtevo za sodno varstvo. Če kršitelj plača globo v osmih dneh, plača le polovico izrečene globe (57. čl. ZP-1).

Zoper odločbo o prekršku, ki jo je na prvi stopnji izdal prekrškovni organ po hitrem postopku, je dopustna zahteva za sodno varstvo, kar je novost novega ZP-1. O tej zahtevi odloča sodišče. Prejšnji zakon o prekrških je urejal zahtevo za sodno varstvo kot izredno pravno sredstvo zoper odločbo, izdano na drugi stopnji.

2.5 Sankcioniranje prekrškov

Splošne pogoje za predpisovanje prekrškov in sankcij zanje, splošne pogoje za odgovornost za prekrške, za izrekanje sankcij in za izvršitev sankcij za prekrške, postopek za prekrške ter organe in sodišča za odločanje o prekrških določa ZP-1. Ta zakon ne predpisuje nobenega konkretnega prekrška, ampak dopušča drugim predpisom, da ob urejanju pravnih razmerij določajo kršitve pravnih pravil kot prekrške in predpišejo sankcije zanje. Vseeno pa še ni določeno, ali se bo ta zakon uporabljal tudi skupaj s predpisi, ki jih bo izdala Evropska unija s ciljem, da se v državah članicah uporabijo neposredno (Bele et al. 2005, 30).

Prekrški se smejo določati (3. čl. ZP-1):

- z zakonom,
- z uredbo Vlade Republike Slovenije in
- z odlokom samoupravne lokalne skupnosti.

Sankcija za prekršek se sme izreči, če je bilo dejanje po prej določenih predpisih določeno kot prekršek, preden je bilo storjeno, in če je za tak prekršek bila predpisana sankcija. Če se po storitvi prekrška spremenijo materialnopravne določbe tega zakona ali predpis, ki določa prekršek, se uporabi zakon ali predpis, ki je za storilca milejši.

Za storjeni prekršek se lahko po ZP-1 izreče predpisana sankcija ali opozorilo. Sankcije za prekršek pa so (4. čl. ZP-1):

- globa – predpiše in izreče se kot glavna sankcija,
- opomin – izreče se namesto globe,
- kazenske točke v cestnem prometu s prenehanjem veljavnosti vozniškega dovoljenja,
- prepoved vožnje motornega vozila,
- izgon tujca iz države,
- odvzem predmetov, pa se predpišejo in izrečejo kot stranske sankcije in
- vzgojni ukrepi.

Formalne delitve na glavne, nadomestne in stranske sankcije imajo tudi globlji, vsebinski pomen. Pri globi se lahko pričakuje, da ima preventivni učinek pri izrekanju komurkoli za katerikoli prekršek. Kadar se izrekajo poleg glavne tudi stranske sankcije, to pomeni zagotavljanje dodatnih učinkov k preventivnim učinkom globe za posamezne skupine prekrškov. Tudi s tega vidika se pokaže, da takrat, ko se namesto globe izreče nadomestna sankcija, stranske sankcije, pa čeprav so predpisane za prekršek, izgubijo svoj pomen, ker bi lahko bile v nasprotju z razlogi za izrekanje nadomestne sankcije (Bele et al. 2005, 43).

Z zakonom ali z uredbo Vlade Republike Slovenije se lahko predpiše globa v razponu (17. čl. ZP-1):

- za posameznika od 10.000 do 300.000 tolarjev,
- za pravno osebo in samostojnega podjetnika posameznika od 100.000 do 30.000.000 tolarjev in
- za odgovorno osebo pravne osebe ali odgovorno osebo samostojnega podjetnika posameznika in za odgovorno osebo v državnem organu ali samoupravni lokalni skupnosti od 10.000 do 1.000.000 tolarjev.

Globa, ki je predpisana v določenem znesku, je lahko predpisana za posameznika in za odgovorno osebo v določenem znesku do 150.000 tolarjev, za pravno osebo in samostojnega podjetnika posameznika pa v določenem znesku do 500.000 tolarjev. Z odlokom samoupravne lokalne skupnosti se lahko predpiše samo globa v določenem znesku za posameznika in odgovorno osebo do 100.000 tolarjev, za pravno osebo in samostojnega podjetnika posameznika pa do 350.000 tolarjev.

Globe, plačane za prekrške, so prihodek države. O tem kazenskopравни predpisi ponavadi ne določajo, saj se zdi samo po sebi umevno, da z vsemi sredstvi, ki se po predpisih izročajo državi, razpolaga sama, način te razpolage pa je določen s finančnimi predpisi.

Upoštevati pa je potrebno razliko med prekrški iz odlokov samoupravnih lokalnih skupnosti in drugimi prekrški. Prekrški iz odlokov pomenijo kršitve avtonomnega prava

samoupravnih lokalnih skupnosti, globe zanje pa plačujejo prebivalci teh skupnosti, zato ni podlage, da bi to lahko bili prihodki države. Globe, plačane za prekrške, ki so predpisane z odloki samoupravnih lokalnih skupnosti, in pravnomočno izrečene z odločbami prekrškovnih organov samoupravne lokalne skupnosti, so prihodek tiste samoupravne lokalne skupnosti, katere predpis je bil kršen (7. odst. 17. čl. ZP-1).

V odločbi oziroma sodbi o prekršku izrečeni znesek globe postane storilčeva denarna obveznost, ki pa bi ostala nepopolna in neizvršljiva, če ne bi bilo tudi določeno, kdaj mora biti plačana. Zato je potrebno v vsaki odločbi oziroma sodbi določiti tudi rok plačila globe, ki pa ne sme biti krajši od osmih dni in ne daljši kot tri mesece. Ta rok se šteje od pravnomočnosti odločbe oziroma sodbe naprej (Bele et al., 2005, 96).

2.6 Pogoji za nastanek prekrška pri samostojnem podjetniku

Samostojni podjetniki morajo pri poslovanju upoštevati zakonske predpise, za naslednje pa so jih pristojni organi po ZP predlagali zaradi kršitev predpisov v postopek o prekršku (podatki se navezujejo na leti 2003 in 2004):

- ◇ Zakon o davčnem postopku – ZDavP-1-UPB1 (Ur. l. RS št. 25/2005, 109/2005)
- ◇ Zakon o davku na dodano vrednost - ZDDV-UPB4 (Ur. l. RS št. 21/2006)
- ◇ Zakon o davku od dobička pravnih oseb - ZDDPO-UPB1 (Ur. l. RS št. 14/2003 v povezavi z Zakonom o dohodnini – ZDoh-1-UPB2 (Ur. l. RS št. 70/2005)
- ◇ Zakon o trgovini - ZT-UPB3 (Ur. l. RS št. 30/2006)
- ◇ Zakon o gostinstvu - ZGos-UPB1 (Ur. l. RS št. 4/2006)
- ◇ Zakon o meroslovju - ZMer-1-UPB1 (Ur. l. RS št. 26/2005)
- ◇ Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno - ZPDZC (Ur. l. RS št. 36/2000)
- ◇ Zakon o prispevkih za socialno varnost - ZPSV (Ur. l. RS št. 5/1996, 34/1996, 3/1998, 81/2000, 97/2001)
- ◇ Zakon o zaposlovanju in delu tujcev - ZZDT-UPB1 (Ur. l. RS št. 4/2006)
- ◇ Zakon o omejevanju porabe alkohola - ZOPA (Ur. l. RS št. 15/2003)
- ◇ Zakon o prevozi v cestnem prometu - ZPCP-1 (Ur. l. RS št. 59/2001)
- ◇ Zakon o delovnih razmerjih - ZDR (Ur. l. RS št. 42/2002)
- ◇ Zakon o zdravstveni ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živilom - ZZUZIS (Ur. l. RS št. 52/2000, 42/2002)
- ◇ Zakon o varstvu potrošnikov - ZVPot-UPB2 (Ur. l. RS št. 98/2004)
- ◇ Zakon o spodbujanju razvoja turizma – ZSRT (Ur. l. RS št. 2/2004)
- ◇ Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah - ZASP-UPB1 (Ur. l. RS št. 94/2004, 17/2006)
- ◇ Zakon o inšpekcijskem nadzoru - ZIN (Ur. l. RS št. 56/2002)
- ◇ Zakon o prevozu nevarnega blaga - ZPNB-UPB1 (Ur. l. RS št. 33/2006)
- ◇ Zakon o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov - ZOUTI (Ur. l. RS št. 57/1996, 119/2002, 101/2005)
- ◇ Zakon o varnosti in zdravju pri delu - ZVZD (Ur. l. RS št. 56/1999, 64/2001)

- ◇ Zakon o veterinarstvu - ZVet-1 (Ur. l. RS št. 33/2001)
- ◇ Zakon o inšpekciji dela - ZID (Ur. l. RS št. 38/1994, 32/1997, 36/2000)
- ◇ Zakon o tržni inšpekciji - ZTI (Ur. l. RS št. 20/1997)
- ◇ Zakon o pogojih za opravljanje reproduktivne video in avdio dejavnosti - ZPORVAD (Ur. l. RS št. 42/1994, 50/1994, 1/1995)
- ◇ Zakon o potrošniških kreditih - ZPotK-UPB1 (Ur. l. RS št. 77/2004)
- ◇ Zakon o varnosti cestnega prometa - ZVCP (Ur. l. RS št. 30/1998, 61/2000, 21/2002, 67/2002)
- ◇ Odlok o ureditvi cestnega prometa v Mestni občini (Ur. l. RS št. 45/2003)

Vodenje poslovnih knjig podjetnik običajno prepusti za to usposobljenemu strokovnjaku oziroma računovodskemu servisu. To pa ne pomeni, da o vodenju poslovnih knjig ni potrebno ničesar vedeti. To mnenje je napačno, saj lahko že z napačnimi izjavami pri nakupu podjetniki zaradi nepoznavanja predpisov storijo napake, katere še tako dober računovodja ne more popraviti.

Pri predaji vodenja poslovnih knjig računovodskemu servisu se pojavlja vprašanje kdo odgovarja za prekrške.

Ob tem navajam teoretično analizo primera s področja odgovornosti samostojnega podjetnika posameznika za prekršek po ZP-1 (Selinšek 2004, 20-26):

Samostojni podjetnik posameznik za opravljanje računovodskih storitev najame računovodski servis, in sicer z njim sklene pogodbo o vodenju poslovnih knjig. Oseba, ki je v tem računovodskem servisu zadolžena za vodenje poslovnih knjig tega samostojnega podjetnika, vnaša napačne podatke v davčni obračun (in spravi s tem pristojni davčni organ v zmoto) in ne spoštuje rokov za predložitev davčnih obračunov pristojnemu davčnemu organu. Ker davčni obračun s podpisom potrdi samostojni podjetnik posameznik, ki ima z računovodskim servisom tudi ustni dogovor, da davčne obračune pristojnim davčnim organom v njegovem imenu posreduje računovodski servis, se zaradi ravnanja osebe iz računovodskega servisa samostojni podjetnik znajde v postopku za prekršek, medtem ko ta postopek zoper računovodski servis oziroma njegovo odgovorno osebo ni uveden. V tem postopku samostojni podjetnik posameznik zatrjuje, da je računovodski servis najel zato, ker sam nima znanj s področja računovodstva, zato ni vedel, da so podatki v davčnem obračunu napačni oziroma da so bili kršeni roki za predložitev davčnega obračuna. Davčni upravi Republike Slovenije.

Prvo vprašanje, ki se torej izpostavi v zvezi s primerom, je torej vprašanje razmerja med samostojnim podjetnikom posameznikom in računovodskim servisom. Pogodbe o vodenju poslovnih knjig je mogoče uvrstiti med pogodbe o delu. Pričakovati je mogoče, da samostojni podjetnik posameznik ne bo podpisal tovrstne pogodbe, če ne bo v njej izrecno navedeno, da je računovodski servis odgovoren, da so storitve po pogodbi opravljene strokovno in rokovno skladno z veljavno zakonodajo in predpisi s področja računovodstva, davkov in financ in ostalimi predpisi. Zaradi zahtev davčnih predpisov mora večino listin, ki se predložijo pristojnemu davčnemu organu, vedno podpisati samostojni podjetnik sam, oziroma njegova pooblaščenca (odgovorna) oseba, ki ne more biti računovodski servis.

Drugo vprašanje, ki je pomembno, je, ali je mogoče sprožiti postopek za prekrške le zoper samostojnega podjetnika posameznika, ne pa tudi zoper osebo iz računovodskega servisa, ki je dejansko pripravila podatke. Odgovorna oseba je oseba, ki je pri pravni osebi ali pri samostojnem podjetniku posamezniku pooblaščenka za opravljanje poslov. Oseba iz računovodskega servisa je na podlagi pogodbe sicer pooblaščenka za vodenje poslovnih knjig samostojnemu podjetniku, vendar ni pooblaščenka samostojnega podjetnika. Beseda pri kaže na to, da gre za notranje pooblastilo, torej za pooblastilo v sklopu opravljanja dejavnosti samostojnega podjetnika, za katero je registriran. Pooblastitev zunanjega subjekta (npr. računovodskega servisa) za opravljanje storitev, ki so za delovanje samostojnega podjetnika potrebne, vendar ne sodijo v sklop njegove registrirane dejavnosti, ni mogoče šteti za pooblastitev pri samostojnem podjetniku posamezniku. Zato osebe, ki je v računovodskem servisu zadolžena za vodenje poslovnih knjig samostojnega podjetnika, ni mogoče šteti za odgovorno osebo tega samostojnega podjetnika posameznika. V takem primeru se vodi postopek o prekršku le zoper samostojnega podjetnika.

2.7 Predlagatelji obdolžilnih predlogov

ZP je v 105. čl. opredeljeval pristojne organe za uvedbo postopka o prekršku, to so bili pristojni organi, organizacije in oškodovanci. Pristojni organi in organizacije so upravni organi, organi za notranje zadeve, inšpektorji, javni tožilci, družbeni pravobranilci samoupravljanja in drugi organi ter organizacije, ki izvajajo javna pooblastila in ki so pristojne za neposredno izvrševanje ali nadzor nad izvrševanjem predpisov, s katerimi so določeni prekrški. Večina teh pristojnih organov so sedaj postali prekrškovni organi. Na podlagi podanih predlogov predlagateljev so o prekrških odločali sodniki za prekrške, v pritožbenem postopku pa je odločal Senat za prekrške Republike Slovenije. Predlagatelji so tako podali predlog na podlagi 105. člena ZP še za leto 2004. S 01. 01. 2005, kot je že navedeno, pa se je začel uporabljati nov ZP-1, ki določa prejšnje predlagatelje kot prekrškovne organe za prekrške, storjene po 01. 01. 2005. Po ZP-1 se postopek o prekršku začne po uradni dolžnosti, ko opravi prekrškovni organ v okviru svoje pristojnosti v ta namen kakršnokoli dejanje, ali z vložitvijo pisnega predloga oškodovanca, državnega tožilca ali državnega organa, nosilca javnih pooblastil ali samoupravne lokalne skupnosti (predlagatelji) (povzeto po Bolha in Pavlina, 1991, 195 in Bele et al., 2005, 190).

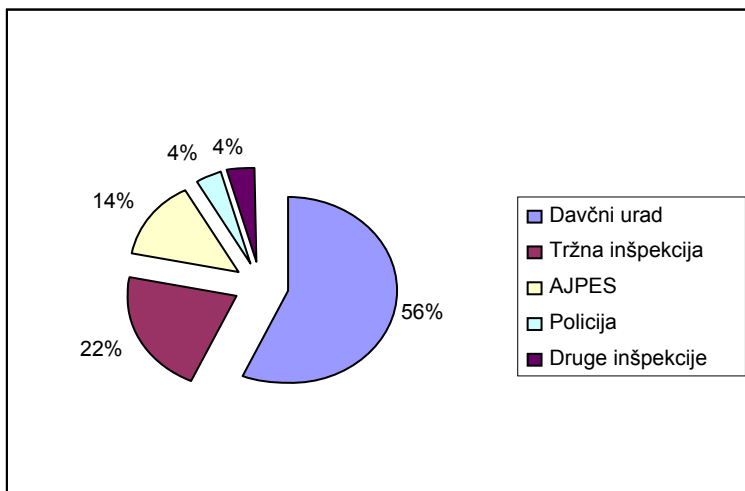
Prav tako po ZP za prekršek ni bil več dopusten, če je preteklo eno leto od dneva, ko je bil prekršek storjen, to je relativni rok, postopek pa v nobenem primeru ni bil več mogoč, ko je poteklo dvakrat toliko časa, to je absolutni (dveletni) zastaralni rok.

V letu 2003 in 2004 so bili predlagatelji naslednji:

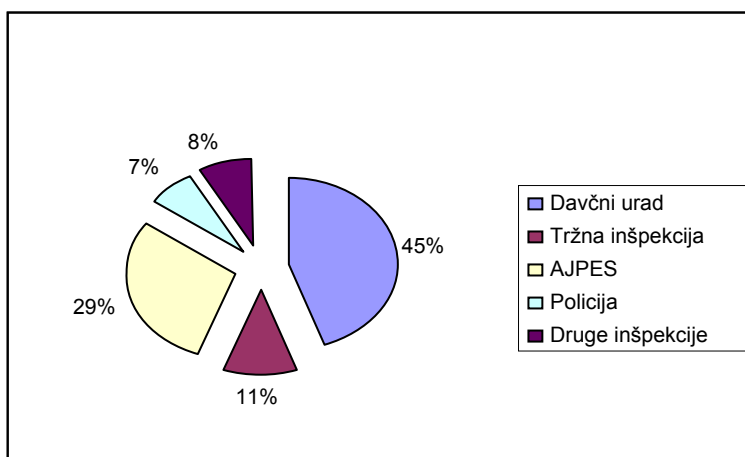
- * Davčni urad,
- * Agencija za javnopravne evidence in storitve (AJPES),
- * Uprava za notranje zadeve – policija in
- * Inšpekcije:
 - Tržna,
 - Cestna,
 - inšpektorat za delo,
 - zdravstvena,
 - veterinarska,
 - komunalna in
 - specializirana enota za nadzor.

Navedeni predlagatelji so v letu 2003 podali 350 predlogov, v letu 2004 pa 452 predlogov (interni vir povzet po vpisniku, ki se vodi pri oddelku za prekrške).

V nadaljevanju grafa prikazujeta, kolikšen je bil delež predlogov posameznih predlagateljev. Podatki so vzeti iz vpisnika, ki je bil voden pri Sodniku za prekrške.

Graf št. 1: **PREDLAGATELJI V LETU 2003**

Vir: Interni vir

Graf št. 2: **PREDLAGATELJI V LETU 2004**

Vir: Interni vir

V obeh letih je največ predlogov podala davčna uprava, čeprav se je v letu 2004 število zmanjšalo za dobrih 10 %, zaradi prekrška po 16. členu Zakona o prispevkih za socialno varnost⁸ (v nadaljevanju ZPSV), po katerem so zavezanci, ki nimajo plače in plačujejo prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje od bruto osnove, ki si jo sami izberejo, dolžni dostaviti davčnemu organu obračun prispevkov za socialno varnost, najpozneje do 15. dne v mesecu za pretekli mesec. Ob pregledu je davčni organ ugotovil, kateri zavezanci niso predložili omenjenega obračuna in nato vložil predlog za uvedbo postopka o prekršku. Omenjeni prekršek je bil, kakor tudi sedaj, sankcioniran z denarno kaznijo od 100.000,00 do 6.000.000,00 tolarjev za fizično osebo in od 1.000.000 do 18.000.000,00 tolarjev za pravno osebo.

⁸ ZPSV (Ur. l. RS št. 5/1996, 34/1996, 3/1998, 81/2000, 97/2001)

Temu številu predlogov so sledili prekrški po Zakonu o davčnem postopku⁹ (v nadaljevanju ZDavP), katerih predlagatelj je prav tako bila davčna uprava, in sicer da zasebnik ne vloži napovedi za odmero davka iz dejavnosti do 28. februarja za preteklo leto. Davčni urad je ugotovil, da je zavezanec opravljal v določenem letu dejavnost npr. točenje pijač in napitkov v točilnicah in s tem dosegal dohodke in bi bil tako po Zakonu o dohodnini dolžan vložiti napoved za odmero tega davka za navedeno leto. S tem je kršil 17. tč. 226. čl. Zakona o davčnem postopku. Prav tako so bili podani predlogi zaradi kršitev, katere stori zasebnik, če ne dostavi davčnemu organu do 31. januarja tekočega leta podatkov za odmero dohodnine za zaposlene za preteklo leto in ne dostavi izpiska teh podatkov zavezancem za dohodnino, s tem stori prekršek po 8. tč. 1. odst. 226. čl. istega zakona.

Predlogom davčne uprave po prijavah so sledili predlogi Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju AJPEŠ), ki je predlagala v postopek zasebnike, ker do 31. 03. niso predložili podatkov iz letnega poročila o svojem premoženjskem in finančnem poslovanju ter poslovnem izidu na predpisanih poenoteni obrazcih, s čimer so kršili določila 138. člena ZGD po katerem je za takšen prekršek za samostojnega podjetnika zagrožena kazen v višini najmanj 400.000,00 tolarjev.

Pomembni so bili tudi predlogi po Zakonu o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno¹⁰ (v nadaljevanju ZPDZC), ki jih je podala tržna inšpekcija. Temeljni motiv za sivo ekonomijo naj bi bil utaja davkov in prispevkov. Preganjanje sive ekonomije se v zadnjem času krepi, saj je po podatkih inšpektorjev tudi prijav z imeni in priimki vedno več (Kern, 2004). Največ predlogov je bilo podanih zaradi kršitev po 2. in 5. tč. 15. člena tega zakona, po katerem se šteje za prekršek, če zasebnik opravlja dejavnost, ki je nima priglašene pri pristojnem organu ali če nima z zakonom predpisanih listin o izpolnjevanju pogojev za opravljanje priglašene dejavnosti in da opravlja dejavnost oz. delo in ni vpisan oz. priglašen.

Kar nekaj predlogov je bilo tudi še po Zakonu o trgovini¹¹ (v nadaljevanju ZT) in po Zakonu o gostinstvu¹² (v nadaljevanju ZGos), vendar se prekrški razlikujejo glede na obliko dejavnosti.

2.8 Izvrševanje odločb

Izvrševanje pomeni uresničevanje prekrškovnih sankcij in drugih posledic (npr. odvzem predmetov) v praviloma pravnomočnih odločbah o prekrških. Izvrševanje prekrškovnih odločb se označuje kot upravna dejavnost. Pa ne le zato, ker je izvrševanje praviloma dolžnost upravnih organov, ampak ker tudi sodni organi v tem primeru ravnavajo kot organi pravosodne uprave (Bele in drugi 2005, 475).

⁹ ZDavP-1-UPB1 (Ur. l. RS št. 25/2005, ZDavP-1B, Ur. l. RS 109/2005)

¹⁰ ZPDZC (Ur. l. RS št. 36/2000)

¹¹ ZT-UPB3 (Ur. l. RS št. 30/2006)

¹² ZGos-UPB1 (Ur. l. RS št. 4/2006)

Izvršljivost odločbe o prekršku je odvisna predvsem od nastopa formalne pravnomočnosti. Eden bistvenih pogojev je, da odločbe ni mogoče več izpodbijati z zahtevo za sodno varstvo oziroma s pritožbo, ali če zoper njo ni pravnega sredstva. Do posebnosti lahko pride v primeru tako imenovane delne pravnomočnosti. Gre za vprašanje, ali je odločba o prekršku, ki je postala v delu pravnomočna, tudi v delu izvršljiva. V tem smislu je treba razlikovati med horizontalno in vertikalno delno pravnomočnostjo. Vertikalna delna pravnomočnost se omejuje na samostojni del procesnega gradiva, ki bi lahko tvoril tudi predmet lastnega postopka, npr. če pri izreku globe več obdolžencem le eden izpodbija prekrškovno odločbo ali če je zaradi več samostojnih dejanj v procesnem pogledu več glob izrečenih, izpodbija pa se le izrek ene globe. Pri horizontalni pravnomočnosti se postopek zoper obdolženca zaradi določenega dejanja reši postopoma, npr. ko je storilcu poleg globe izrečena še druga sankcija, če se izpodbija le ta stranska sankcija, se globa lahko izvrši (povzeto po Bele et al. 2005, 475-476).

Odločba o prekršku postane pravnomočna bodisi s potekom roka za vložitev zahteve za sodno varstvo bodisi s potekom roka za vložitev pritožbe, če zahteva za sodno varstvo ali pritožba nista bili vloženi; odločba višjega sodišča pa postane pravnomočna z dnem odločitve o pritožbi. S tem ko o zadevi odloči višje sodišče, postane z dnem odločanja višjega sodišča odločitev prvostopenjskega organa, oziroma sodišča, pravnomočna. Pri tem pa dan, ko je odločba drugostopenjskega sodišča vročena strankam, na nastop pravnomočnosti ne more vplivati in nanjo ni vezano zastaranje pregona za prekršek. Vročitev odločbe ima le pomen za izvršitev, saj je vročitev sodbe pogoj za njeno izvršitev. Vročitev drugostopenjske odločbe pa mora biti opravljena v času, neposredno po pravnomočnosti odločbe. Po odločbi Ustavnega sodišča¹³ št. Up-762/03, z dne 07. 04. 2005, mora biti odločba obdolžencu odpravljena na njegov naslov pred potekom absolutnega zastaralnega roka. Pojem pravnomočnosti in izvršljivosti odločbe o prekršku se ne prekrivata. Odločba, ki postane pravnomočna po tem, ko je potekel že absolutni zastaralni rok, se ne sme izvršiti (Bele et al. 2005, 477). Pri tem je potrebno dodati, da je ZP predpisoval 2-letni absolutni zastaralni rok, ZP-1 pa 4-letnega.

¹³ Ur. l. RS št. 46/2005

3 OSNOVNE ZNAČILNOSTI SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA

Osnovne značilnosti podjetnika so enake kot pri gospodarskih družbah: samostojnost (lastna korist in riziko), pridobitnost (poslovanje zaradi dobička), opravljanje dejavnosti na trgu, izključna narava dejavnosti. Med podjetnikom in drugimi gospodarskimi subjekti je pomembna razlika. Podjetnik ni pravna oseba in prav tako ne njegovo podjetje (ZGD s komentarjem, Zabel 2002, 404). V pravnem prometu nastopa kot fizična oseba in za pričetek opravljanja dejavnosti ne potrebuje ustanovnega kapitala. Za svoje poslovanje jamči z vsem svojim premoženjem, kar pomeni, da nima ločenega poslovnega in zasebnega premoženja (Gostiša, 2001).

Podjetnik lahko začne opravljati dejavnost oziroma pridobi pravno sposobnost, ko je pri Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve vpisan v Poslovni register Slovenije. Pri tem se razlikuje od pravne osebe, katera mora biti vpisana v sodni register na pristojnem sodišču (AJPES Registracija samostojnega podjetnika).

Po statističnih podatkih Agencije RS za javnopravne evidence in storitve iz letnih poročil za leto 2005 je bilo v Sloveniji 57.751 majhnih podjetnikov. Največ majhnih podjetnikov je samozaposlenih ali imajo enega zaposlenega in prav taki so največkrat predlagani v postopek o prekršku (AJPES Rezultati poslovanja).

Osebe, ki dosegajo dohodek z opravljanjem dejavnosti, med katere spadajo samostojni podjetniki morajo voditi evidenco knjigovodskih listin pretokov (denarnih in nedenarnih transakcij) iz podjetja v gospodinjstvo lastnika podjetja in iz gospodinjstva lastnika podjetja v podjetje (7. čl. Pravilnika o poslovnih knjigah in drugih davčnih evidencah za osebe, ki dosegajo dohodek z opravljanjem dejavnosti¹⁴).

Prav tako je podjetnikov kapital njegov lastni vir financiranja. Dnevno se lahko spreminja tudi ob vsakem pritoku denarnih sredstev iz gospodinjstva in ob vsakem odtoku denarnih sredstev v gospodinjstvo (Slovenski računovodski standardi 39¹⁵, C; o tem tudi Zupančič in Macarol, 2001).

Zakon o plačilnem prometu¹⁶ (v nadaljevanju ZPlaP-UPB2) določa, da lahko pravne in fizične osebe ter osebe civilnega prava prejemajo in nakazujejo denarna sredstva v plačilnem prometu le preko transakcijskega računa, če ni z drugim zakonom drugače določeno. Pravilnik o plačevanju z gotovino in blagajniškem maksimumu¹⁷ pa določa, da lahko imetnik transakcijskega računa plača z gotovino blago, storitve in druge obveznosti imetnikom transakcijskih računov, če posamično izplačilo ni večje od 100.000 tolarjev, prav tako pa prejete gotovine ni dolžan vplačati na svoj transakcijski račun istega dne, oz. najpozneje naslednji delovni dan izvajalca plačilnega prometa, kot morajo to storiti pravne osebe. Zasebnik mora gotovinska vplačila in izplačila obračunati z izvajalcem plačilnega

¹⁴ Ur. l. RS št. 130/2004

¹⁵ Ur. l. RS št. 5/2003, 4/2005

¹⁶ ZPlaP-UPB2 (Ur. l. RS št. 105/2004)

¹⁷ Ur. l. RS št. 103/2002

prometa, pri katerem ima odprt transakcijski račun, pri naslednjem vplačilu gotovine na transakcijski račun, oz. najmanj enkrat mesečno. Zelo pomembno pa je, da lahko prejeto gotovino uporablja za namene v zvezi z opravljanjem dejavnosti in namene, ki niso vezani za opravljanje dejavnosti. O tem, da fizična oseba, ki opravlja dejavnost, ni dolžna nakazati na transakcijski račun plačila za dobavljeno blago ali storitve, če posamično plačilo ne presega 100.000 tolarjev, govori tudi poseben pravilnik¹⁸.

¹⁸ Pravilnik o primerih, v katerih se plačila za dobavljeno blago in opravljene storitve ter druga plačila ne nakazujejo na transakcijske račune (Ur. l. RS št. 140/2004)

4 PREKRŠEK SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA

ZP-1 posebej ureja (le) odgovornost samostojnega podjetnika posameznika, ki zaposluje druge osebe, torej odgovornost za drugega. V tem primeru samostojni podjetnik sam ni storilec prekrška in zanj po zakonu ne bi mogel odgovarjati, če taka odgovornost ne bi bila posebej določena. Ureditev je v tem primeru enaka kot velja za pravne osebe. Odgovornost samostojnega podjetnika je lahko podana le, če je prekršek storjen pri opravljanju dejavnosti oziroma v zvezi z opravljanjem dejavnosti samostojnega podjetnika. To v ZP-1 sicer ni izrecno poudarjeno, vendar izhaja iz smiselnega tolmačenja temeljev te odgovornosti, ki so opredeljeni v 4. čl. Zakona o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja¹⁹ (v nadaljevanju ZOPOKD-UPB1). Po ZP je imel samostojni podjetnik status posameznika, ki je storil prekršek pri samostojnem opravljanju dejavnosti.

Poleg formalnega temelja mora biti za odgovornost samostojnega podjetnika posameznika za prekršek podan še eden izmed štirih materialnih temeljev, ki so prav tako opredeljeni v 4. členu ZOPOKD-UPB1.

Samostojni podjetnik posameznik je lahko odgovoren za naslednje prekrške:

- če pomeni storjeni prekršek izvršitev protipravnega sklepa, naloga ali odobritve njegovih vodstvenih ali nadzornih organov,
- če so njegovi vodstveni ali nadzorni organi vplivali na storilca ali mu omogočili, da je storil prekršek,
- če samostojni podjetnik posameznik razpolaga s protipravno pridobljeno premoženjsko koristjo ali uporablja predmete, nastale s prekrškom in
- če so njegovi vodstveni ali nadzorni organi opustili dolžno nadzorstvo nad zakonitostjo ravnanja njim podrejenih delavcev.

Pri samostojnem podjetniku posamezniku praviloma ni enakih upravljalških struktur kot pri pravni osebi, zato o klasičnih vodstvenih in nadzornih organih tu najpogosteje ni mogoče govoriti. Vodstveni in nadzorni organ bo v primeru te statusne oblike največkrat nosilec podjetja, torej samostojnega podjetnika, posameznik sam.

ZP-1 je posebej uredil odgovornost tistega samostojnega podjetnika, ki zaposluje druge osebe, ni pa posebej uredil odgovornosti samostojnega podjetnika za prekrške, ki jih stori sam (kot posameznik, kot fizična oseba). To ne pomeni, da podjetnik po ZP-1 za prekrške, ki jih stori sam, ne more odgovarjati v navedenem gospodarskem statusu in da zato za lastna dejanja lahko odgovarja le kot fizična oseba, saj njegova odgovornost izhaja že iz določbe 1. odstavku 9. člena ZP-1, ki navaja, da je za prekršek odgovoren storilec, ki je storil prekršek iz malomarnosti ali z naklepom (povzeto po Čas in Orel 2005, 191-192).

¹⁹ Ur. l. RS št. 98/2004

4.1 Pojem prekrška in pogoji za uvedbo postopka

Slovar slovenskega knjižnega jezika opredeljuje prekršek kot z zakonom ali z drugimi predpisi določeno kršitev javnega reda, za katero je predpisana sankcija za prekršek. Sankcije za prekršek so kazni za prekršek, opomin, varstveni ukrepi in vzgojni ukrepi (SSKJ 1998, 3396).

ZP-1 v 6. čl. opredeljuje prekršek kot dejanje, ki pomeni kršitev zakona, uredbe vlade, odloka samoupravne lokalne skupnosti, ki je kot tako določeno kot prekršek in je zanj predpisana sankcija za prekršek. Pojem prekrška se razlikuje od pojma kaznivega dejanja. Za razlikovanje med prekrški in kaznivimi dejanji je odločilna stopnja nevarnosti za pravne vrednote, ta je v primerjavi z vsemi drugimi protipravnimi dejanji pri prekrških povečana, pri kaznivih dejanjih pa je ekstremno najvišja (Bele et al. 2005, 53). Prekršek je opredeljen kot dejanje predvsem zaradi tega, ker je časovno krajevno opredeljen izsek človekove aktivnosti, ki ga pravo označuje kot kršitev prepovedi ali zapovedi iz pravnih pravil.

Postopek o prekršku na sodišču se začne na podlagi obdolžilnega predloga prekrškovnega organa, nikoli pa ne po uradni dolžnosti.

Obdolžilni predlog (105. čl. ZP-1) mora biti pisen in se vloži v toliko izvodih, kolikor jih je potrebno za sodišče, ki vodi postopek in za osebe, zoper katere je predlagana uvedba postopka o prekršku. Le-tem se vroči predlog hkrati z vabilom ali hkrati z odločbo, če je le ta izdana v skrajšanem postopku. Vsak tak predlog pa mora vsebovati:

- podatke o storilcu prekrška, ki omogočajo točno ugotovitev storilčeve istovetnosti, saj se postopek o prekršku lahko vodi le proti določeni osebi in nikoli proti neznanemu storilcu
- dejanski stan prekrška, to je popoln, stvaren in objektivni opis dejanja
- krajevno in časovno opredelitev prekrška, kar je pomembno za ugotovitev krajevne pristojnosti, morebitnega zastaranja preгона
- predpis, ki določa prekršek
- podatke o morebitni premoženjski koristi in
- dokaze, ki naj se izvedejo v postopku ter
- podatke o predlagatelju postopka ter njegov podpis

Obdolžilni predlog za prekršek, za katerega se storilcu lahko izrečejo kazenske točke v cestnem prometu, mora vsebovati tudi podatke o vozniškem dovoljenju.

Po prejemu predloga sodišče oceni ali so izpolnjeni pogoji za začetek postopka in nato izvede postopek o prekršku po uradni dolžnosti. Če ugotovi, da je predlog nepopoln ali nerazumljiv, zahteva od predlagatelja postopka, naj ga v petnajstih dneh dopolni oz. popravi. Če tega predlagatelj postopka v roku ne stori, sodišče s sklepom zavrže obdolžilni predlog.

Ob sami podaji predloga, kakor tudi v dokaznem postopku, pa je pomembno ločiti tudi med nekaterimi pojmi: (48. členu ZP-1)

- * **kršitelj** – je tisti, zoper katerega je začel postopek o prekršku pred prekrškovnim organom;
- * **obdolženec** – je tisti, proti kateremu je pred sodiščem vložen obdolžilni predlog;
- * **storilec** – je splošni izraz za kršitelja, obdolženca in osebo, ki ji je bila izrečena sankcija za prekršek;
- * **oškodovanec** – je tisti, čigar premoženjska ali osebna pravica je bila s prekrškom prekršena ali ogrožena.

Zakon o prekrških v 106. členu opredeljuje tudi pogoje, kdaj postopek ni dopusten, in sicer:

- če dejanje ni prekršek,
- če je podana okoliščina, ki izključuje odgovornost za prekršek,
- če zaradi zastaranja postopek o prekršku ni več mogoč,
- če je obdolžilni predlog vložil nepristojni organ oz. oseba,
- če je podan kakšen drug razlog, zaradi katerega po zakonu ni mogoče začeti postopka o prekršku.

4.2 Dokazni postopek

Za izvedbo dokaznega postopka je pristojno sodišče, na katerega območju je bil prekršek storjen (77. člen ZP-1).

Sodišče mora po resnici in popolnoma ugotoviti vsa dejstva, pomembna za izdajo zakonite sodbe o prekršku, razen v primeru obdolženčevega priznanja. Enako skrbno mora preiskati okoliščine in ugotoviti tako dejstva, ki obdolženca obremenjujejo, kakor tudi dejstva, ki so mu v korist. Tukaj gre za resnico, ugotovljeno do določene visoke stopnje gotovosti, kar pomeni, da je življenjska, logična, sprejemljiva in v skladu z izvedenimi dokazi. (Bele et al. 2005, 271). Sodba o prekršku tako temelji na dokazih in dejstvih, ki so bila ugotovljena v postopku. Gre za načelo neposrednosti, saj sodnik sme opreti svojo odločitev samo na dokaze in dejstva, ugotovljena v postopku o prekršku, ne pa morda tudi v kakšnem drugem postopku, npr. kazenskem, upravnem.

Redni dokazni postopek se na prvi stopnji konča z izdajo sodbe o prekršku, ki se sme nanašati samo na osebo, ki je obdolžena in samo na dejanje, ki je predmet obdolžilnega predloga. S sodbo sodišče odloči v obravnavani konkretni prekrškovni zadevi, s katero pa lahko postopek ustavi ali pa obdolženca spozna za odgovornega in mu izreče sankcijo za prekršek. Sodišče pa lahko izda sodbo tudi v skrajšanem postopku.

4.2.1 Skrajšani postopek²⁰

Odločbo izdano v skrajšanem postopku je poznal že prejšnji ZP, ki se po 222. členu ZP-1 za dokončanje postopkov še uporablja. ZP-1 pa ima skrajšani postopek v nekaterih značilnostih drugače urejen. Tako npr. ni več predpisan pogoj, da mora v skrajšanem postopku obdolžilni nalog temeljiti na neposredni osebni ugotovitvi uradne osebe ali na uradnih podatkih. Poleg tega so razlike tudi v ureditvi pravnih sredstev obdolženca in predlagatelja postopka zoper sodbo, izdano v skrajšanem postopku. Ker gre pri odločanju v skrajšanem postopku za izjemo od načela, da mora biti obdolženec še pred izdajo sodbe zaslišan o tem, česar je obdolžen, 129. a členu ZP-1 v celoti ureja pogoje, ki morajo biti izpolnjeni za odločanje in izdajo sodbe v skrajšanem postopku.

Izjema od načela, da mora biti obdolženec še pred izdajo sodbe zaslišan o tem, česar je obdolžen, pomeni tudi, da je mogoče v skrajšanem postopku izdati le sodbo, s katero je obdolženec spoznan za odgovornega za prekršek in mu je izrečena sankcija, ne pa tudi takrat, ko naj bi se postopek o prekršku zoper obdolženca ustavil.

Pogoj za odločanje in izdajo sodbe v skrajšanem postopku je, da je zgolj na podlagi obdolžilnega predloga in v njem navedenih dokazov mogoče ugotoviti, da je obdolženec storil prekršek. Zato mora obdolžilni predlog tudi vsebovati vse obvezne v prejšnji točki navedene sestavine. Ker v skrajšanem postopku ni predvideno zaslišanje obdolženca, sodnik upošteva le tiste dokaze, ki so priloženi obdolžilnemu predlogu. Skrajšani postopek tako pomeni poenostavitev sodnega postopka, saj lahko že obdolžilni predlog ter njemu priloženi dokazi dajejo zadostno podlago za odločitev o odgovornosti obdolženca.

V skrajšanem postopku se lahko izreče globa kot glavna sankcija, namesto nje pa tudi opomin. Ob globi je mogoče izreči stranske sankcije kazenskih točk, v cestnem prometu, prepovedi vožnje motornih vozil ter odvzema predmetov. Globa, ki se izreče v primeru skrajšanega postopka, ni omejena glede višine. V skrajšanem postopku pa ni mogoče izreči stranske sankcije izгона tujca iz države in vzgojnih ukrepov, ki se izrekajo mladoletnim storilcem prekrškov, ker gre očitno za tako hude oblike poseganja v pravice obdolženca, da jih brez zaslišanja obdolženca ni dopustno izreči, sicer pa takih primerov za podjetnike ni.

Pri skrajšanem postopku so pomembna tudi pravna sredstva zoper sodbo. Ker v skrajšanem postopku ni zaslišanja obdolženca, obdolženec za uvedbo postopka pred sodiščem izve šele z vročitvijo sodbe. Zaradi varstva obdolženčeve pravice biti zaslišan o tem, česar je obdolžen, je v 8. odst. 129. a člena ZP-1 še določeno, da se v primeru pravočasnega ugovora zoper sodbo, le-ta razveljavi in se nadaljuje redni sodni postopek. Ugovor se lahko vloži tako v korist obdolženca (vlagatelj so: obdolženec, njegov zakoniti zastopnik oz. zagovornik ter predlagatelj postopka) kot tudi v njegovo škodo (za vložitev ugovora v škodo obdolženca je aktivno legitimiran le predlagatelj postopka). Rok za vložitev ugovora je osem dni od vročitve sodbe, izdane v skrajšanem postopku. Glede na sestavine, ki jih mora imeti ugovor, je to pravno sredstvo zelo poenostavljeno, saj je njegova vloga le v tem, da sproži izvedbo »polnega« rednega postopka, ki vključuje tudi zaslišanje obdolženca glede tistega, česar je obdolžen. (Bele et al. 2005, 362-369).

²⁰ 129. a čl. ZP-1

4.2.2 Redni postopek

Preden se izda sodba o prekršku, mora biti obdolženec zaslišan o tistem, česar je obdolžen, razen če se odločba izda v skrajšanem postopku. Gre za uresničitev pravice do obrambe. Obdolženec ima pravico, da se zagovarja, predlaga dokaze in daje druge predloge, da vložijo pritožbo in uporablja druga pravna sredstva.

Obdolženi je povabljen na zaslišanje praviloma pisno. V vabilu je potrebno navesti ime sodišča, ki vabi, čas, kdaj naj povabljeni pride, zadevo, zaradi katere se vabi, kot tudi kot kaj se ga vabi in opozorilo na posledice, če se vabilu ne odzove. Obdolženec se zasliši praviloma ustno, lahko pa poda svoj zagovor tudi pisno. (114. člen ZP-1).

Zaslišanje obdolženca v postopku o prekršku je osebna pravica obdolženca in ni dopustno, da se namesto njega zasliši katerakoli druga oseba, oziroma obdolženčev zagovornik ali pooblaščenec. Za vsa dejanja, ki se opravijo med postopkom, je potrebno sestaviti zapisnik. Obdolženi lahko poda tudi pisni zagovor, če noče biti zaslišan, opozoriti ga je pa potrebno tudi o tem, da se mu sploh ni potrebno zagovarjati, vendar si s tem otežuje zbiranje dokazov za svojo obrambo. (Bele et al. 2005, 337)

Za ugotovitev dejanskega stanja okoliščin se lahko po potrebi zaslišijo tudi priče. Priče so osebe, ki lahko dajo pojasnila o dejstvih in okoliščinah, ki so pomembne za rešitev zadeve o prekršku. Pomembna dejstva in okoliščine za rešitev zadeve o prekršku pa so tiste, ki so pravno pomembne za razsojo v določeni zadevi o prekršku. Za razliko od obdolženca se mora tisti, ki je poklican za pričo, odzvati vabilu in pričati. Vseeno pa priči ni potrebno odgovarjati na posamezna vprašanja, če je verjetno, da bi s tem spravila sebe ali svojega bližnjega sorodnika v hudo sramoto, znatno materialno škodo, v kazenski pregon ali postopek o prekršku. Priča mora prav tako govoriti resnico, na kar se jo na zaslišanju tudi opozori. (234. do 244. Zakona o kazenskem postopku – v nadaljevanju ZKP)²¹. Pričo zasliši sodišče, pri katerem se vodi postopek o prekršku, razen če priča ne živi na njegovem območju.

Če obdolženec prizna storitev prekrška in je priznanje jasno ter popolno, sodišču ni potrebno zbirati še drugih dokazov. (118. čl. ZP-1). Po zbranih dokazih se na prvi stopnji konča postopek z izdajo sodbe o prekršku. (132. čl. ZP-1). Zoper sodbo o prekršku, izdano na prvi stopnji je mogoče v osmih dneh po vročitvi sodbe vložiti pritožbo na Višje sodišče (1. odst. 74. čl. ZP-1). Za razliko od ugovora v skrajšanem postopku, mora pritožba vsebovati tudi razlog za izpodbijanje, kar mora biti obrazloženo. Obrazložitev pritožbe pomeni, da se višjemu sodišču predoči, zaradi česa je pritožnik nezadovoljen s sodbo, opisati je treba, v čem so kršitve zakona in druge napake v sodbi in postopku o prekršku. Pravico do pritožbe je mogoče izpeljati že iz 25. čl. Ustave, po katerem je vsakomur zagotovljena pravica do pritožbe ali drugega pravnega sredstva proti odločbam sodišč in drugih državnih organov, organov lokalnih skupnosti ali nosilcev javnih pooblastil, s katerimi ti odločajo o njegovih pravicah, dolžnostih ali pravnih interesih. Pravico do pritožbe štejemo kot bistveni element pravne države, ki omogoča subjektom uveljavljanje obrambe pred kršitvijo njihovih pravic. Postopek o prekršku se potem dejansko konča na

²¹ ZKP-UPB3 (Ur. l. RS št. 8/2006)

drugi stopnji, saj zoper sodbo višjega sodišča stranka nima več možnosti pritožbe niti izrednega pravnega sredstva.

4.3 Izvrševanje pravnomočnih sodb in odločb

4.3.1 Pogoji za izvrševanje

Odločba, izdana v postopku o prekršku, se izvrši, ko postane pravnomočna in ko za izvršitev ni zakonskih ovir (1. odst. 200. čl. ZP-1). Odločba izdana na prvi stopnji postane pravnomočna s potekom pritožbenega roka, če pritožba ni vložena, meritorna odločba druge stopnje pa z dnem odločitve o pritožbi. Pri izvršitvi je potrebno poznati zakonite pogoje in tudi ovire, ki dopuščajo ali preprečujejo izvršitev odločbe, saj je izvršljivost sposobnost neke odločbe, da je lahko prisilno realizirana, če obdolženec v določenem roku prostovoljno ne izpolni obveznosti, ki mu je bila z odločbo naložena. V odločbi izrečena globa mora imeti določen tudi rok plačila, ki ne sme biti krajši od osmih dni in ne daljši kot tri mesece, računano od dneva, ko je odločba postala pravnomočna. V opravičenih primerih se lahko obdolžencu dovoli plačilo globe v obrokih, pri čemer ta rok ne sme biti daljši kot eno leto. (18. čl. ZP-1).

4.3.2 Določitev uklonilnega zapor²²

Zamisel o uklonilnem zaporu je novost, katere prejšnje prekrškovno pravo, ki je veljalo na območju Slovenije, ni poznalo. Prejšnji zakoni so kvečjemu enako kakor kazenski zakoni predvidevali le možnost, da se izrečena denarna kazen, če se ne da prisilno izterjati, lahko v celoti ali delno nadomesti z zaporom v krajšem trajanju, ki ga določa zakon. Seveda gre tudi pri uklonilnem zaporu za izvrševanje odločbe, oz. sodbe o prekršku, vendar ne šele potem, ko se prisilna izvršba pokaže kot neuspešna, marveč že na samem začetku te izvršbe. Uklonilni zapor je smiselno povezan s širšo ureditvijo prekrškovnega prava, v katerem velja globa za najhujšo glavno sankcijo. Prednost take ureditve je predvsem v tem, da se sporno razmerje med državo in posameznikom, ki nastane s storitvijo prekrška in nasprotnim ukrepanjem države s sankcioniranjem, čim prej likvidira. Kaj pomaga hitro ukrepanje države z odločanjem o prekrških, če lahko nato izvrševanje glavne sankcije traja nesorazmerno daljši čas? Zato je učinkovito hitro ukrepanje z blažjo prisilo izvedljivo le s pogojem, če se je tudi posameznik pripravljen podrediti sankciji. Uklonilni zapor pravzaprav ni sam po sebi izvršitev sankcije, ampak je sredstvo za prisiljevanje k izpolnitvi obveznosti.

Upoštevati je tudi treba, da po določbi 1. odst. 19. čl. ZP-1 uklonilni zapor ne sledi avtomatično neplačilu globe v določenem roku po pravnomočni odločbi oziroma sodbi, marveč ga vselej določi sodišče ali po uradni dolžnosti ali na predlog prekrškovnega organa, če je odločba prekrškovnega organa postala pravnomočna in globa v določenem

²² Izraz uklonilni zapor pomeni, da gre za prisilo, katere izključni namen naj bi bil streti storilčev odpor do izpolnitve obveznosti, naložene s pravnomočno izrečeno globo za prekršek.

roku ni plačana. Uklonilni zapor se ne more enačiti z nadomestnim zaporom kot z zamenjavo za neizterljivo denarno kazen, izrečeno za kaznivo dejanje. Zaradi te različnosti tudi ni predvideno, da bi moral biti uklonilni zapor sorazmeren velikosti izrečene globe oz. njenemu sorazmernemu delu. Po določbi 2. odst. 19. čl. ZP-1 se uklonilni zapor ne more določiti, če je bil za prekršek izdan plačilni nalog. Pri plačilnem nalogu gre za hitri postopek in prav tako za hitro izvršbo, ki se po poteku izvršljivosti pošlje v izterjavo na pristojni davčni urad.

Uklonilni zapor se ne more določiti pred pravnomočnostjo odločbe o prekršku. O njem se odloča s posebnim sklepom, zoper katerega je dovoljena pritožba. Uklonilni zapor traja, dokler storilec ne plača globe, vendar najdlje 30 dni, prav tako z izvršitvijo uklonilnega zapora ne preneha obveznost plačila globe, kar pomeni, da se sme prisilna izterjava voditi še po uklonilnem zaporu. (4. in 5. odst. 19. čl. ZP-1).

Novost ZP-1 je tudi, da je določen nov prekrškovni institut. Storilec lahko do začetka izvrševanja uklonilnega zapora sodišču predlaga, da se plačilo globe nadomesti z opravo določene naloge v splošno korist ali v korist samoupravne lokalne skupnosti (6. odst. 19. čl. ZP-1). Sodišče mora o takem predlogu odločati s posebnim sklepom, s katerim sodišče lahko predlogu ugodi, izvršitev uklonilnega zapora se zadrži, ko pa je naloga tudi opravljena, se šteje, da je s tem globa plačana, zaradi česar nato ne pride niti do izvršitve uklonilnega zapora niti do izterjevanja globe. Ob tem mora sodišče upoštevati premoženjsko stanje storilca, ki predlaga to nadomestitev in njegove možnosti za plačilo globe.

Uklonilni zapor se določi fizični osebi, pa tudi samostojnemu podjetniku posamezniku in odgovorni osebi pravne osebe in samostojnega podjetnika. Če pa globe v določenem roku ne plača pravna oseba, se le-ta izterja prisilno. (Čas in Orel 2005, 270).

4.3.3 Predlog na davčni urad

Novi ZP-1 v 20. čl. določa, da če uklonilni zapor ni bil določen ali če storilec tudi po uklonilnem zaporu ne plača globe, se globa izterja prisilno. Gre za nekakšno nadaljnjo fazo prisilnega izvrševanja sankcije za prekršek. Zakon lahko tudi določi, da se storilcu, ki ne plača globe, ne izda ali ne podaljša dovoljenje v upravnem postopku ali ne izda potrdilo iz uradne evidence s tistega upravnega področja, na katerem je bil storjen prekršek. Tega ukrepa pa ni mogoče določiti za potrdila in druge listine o dejstvih, o katerih se vodijo uradne evidence na področju osebnih stanj.

Če obdolženi globe ne plača v roku, določenem v odločbi oziroma ne upošteva rokov obročnega odplačevanja, se denarna kazen izterja prisilno (določila Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij - v nadaljevanju ZIKS²³, Carli in Wohinz 2001, 217-218). Za prisilno izterjavo denarnih kazni in stroškov postopka je pristojen davčni urad, na območju katerega ima obdolženi prebivališče oz. je vpisan v davčni register (92. čl. ZDavP).

²³ ZIKS (Ur. l. RS št. 22/2000)

Davčna uprava je po 3. čl. Zakona o davčni službi - ZDS²⁴ med drugim pristojna za prisilno izterjavo denarnih terjatev države in samoupravnih lokalnih skupnosti na podlagi zakona, ki ureja splošni upravni postopek in na podlagi zakona, ki ureja prekrške; to so nedavčne obveznosti. Davčnemu organu je potrebno posredovati predlog za prisilno izterjavo, ki vsebuje opravilno številko odločbe, ki se izvršuje, ime in priimek, EMŠO, naslov in zaposlitev obdolženca, znesek denarne kazni in stroškov postopka ter transakcijski računi, na katere se bodo kazni in stroški nakazali. Predlogu za prisilno izterjavo je potrebno priložiti tudi izvršljivo odločbo, ki je izvršilni naslov po 132. čl. ZDavP.

Prejšnji ZP, ki se za dokončanje zadev prekrškov storjenih do 31. 12. 2004 še uporablja, je predpisoval, da se denarna kazen, ki ni plačana v roku, prisilno izterja. Zato je predlog za prisilno izterjavo podan na davčni urad takoj po izvršljivosti.

Danes poteka izvrševanje »starih in novih zadev«²⁵ vzporedno, saj se za PRs zadeve poda predlog na davčni urad, za PR zadeve pa se najprej določi uklonilni zapor in po izvršenem uklonilnem zaporu se poda predlog na davčni urad. Ko je podan predlog na davčni urad pa za oboje poteka enak postopek izterjave.

4.3.4 Postopek na davčnem uradu

Davčni organ je dolžan uporabiti tista sredstva davčne izvršbe, ki so glede na okoliščine primera sorazmerna znesku davka, ki ga je potrebno izterjati, prav tako pa je pri izvajanju izvršbe dolžan upoštevati osebno dostojanstvo dolžnika in poskrbeti, da je izvršba za dolžnika čim manj neugodna (126. čl. ZDavP).

4.3.4.1 Izdaja sklepa

Na podlagi predloga davčni urad izda sklep o davčni izvršbi, ki mora vsebovati: (137. čl. ZDavP)

- osebno ime oziroma firmo in naslov oziroma sedež dolžnika
- davčno številko dolžnika
- izvršilni naslov z navedbo, kdaj je nastopila izvršljivost (v našem primeru odločba organa za prekrške)
- znesek izvršbe
- sredstvo in predmet davčne izvršbe
- stroške davčne izvršbe
- pouk o pravnem sredstvu

²⁴ ZDS-1-UPB1 (Ur. l. RS št. 17/2005)

²⁵ Stare zadeve se vodijo v PRs vpisniku, nove zadeve pa v PR vpisniku – Sodni red, Ur. l. RS št. 17/1995, 35/1998, 91/1998, 22/2000, 113/2000, 62/2001, 102/2001, 15/2003, 75/2004, 138/2004, 74/2005)

V sklepu se navedejo tudi drugi podatki, ki so potrebni, da se davčna izvršba lahko opravi. Stroške davčne izvršbe plača dolžnik. Pri prisilni izterjavi denarne kazni se najprej poplača denarna kazen, nato stroški postopka in potem stroški prisilne izterjave. Izterjana sredstva se nato nakažejo na račune sodišča oz. občine in so prihodek Republike Slovenije ali občine (po odlokih), (3.odst. 120. čl. in 122. čl. ZIKS).

V primeru izvrševanja denarnih kazni in glob ter drugih stroškov postopka, izrečenih v postopku o prekršku, se izda sklep o davčni izvršbi na denarne prejemke dolžnika in premičnine. Sklep se vroči izvajalcu plačilnega prometa, kateri zarubi sredstva na vseh dolžnikovih računih pri izvajalcu plačilnega prometa do višine dolga, navedenega v sklepu o prisilni izterjavi. Izvajalec plačilnega prometa prenese sredstva z dolžnikovega transakcijskega računa na predpisane davčne račune po prejemu obvestila o izvršljivosti sklepa o prisilni izterjavi (Pravilnik o načinu ravnanja izvajalcev plačilnega prometa v zvezi z izvrševanjem sklepov o prisilni izterjavi in sklepov za zavarovanje izpolnitve davčne obveznosti²⁶).

Ob navedenem postopku navajam po pregledu spisa X primer podjetnika, za katerega je bila denarna kazen prisilno izterjana:

Zoper obdolženca je bil podan predlog dne 12. 12. 2003 zaradi prekrška po 3. odstavka 138. člena Zakonu o gospodarskih družbah (novela F), po katerem za leto 2002 ni predložil podatkov iz letnega poročila o svojem premoženjskem in finančnem stanju ter poslovnem izidu. Obdolženi ima registrirano dejavnost »servis pohištvene opreme«. Dne 20. 02. 2004 je sodišče izdalo zoper obdolženca odločbo v skrajšanem postopku z izrečeno denarno kaznijo 400.000,00 tolarjev. Ker obdolženi ni vložil ugovora, je odločba postala pravnomočna dne 17. 03. 2004 in izvršljiva 01. 04. 2004, kar pomeni, da bi moral obdolženi do tega datuma plačati denarno kazen. Kot večina obdolženih le-te ni plačal, zato je bil na davčno upravo dne 12 .05. 2004 podan predlog za prisilno izterjavo.

Iz FI-PO²⁷ podatkov izhaja, da podjetnik Milan pred letom 2004 res ni vlagal letnega poročila, prav tako pa je storil prekrške po ZPSV, torej ni upošteval zakonskih predpisov države in ni vlagal potrebnih podatkov.

Iz njegovega poslovnega izida izhaja, da podjetnik posluje s pozitivnim poslovnim izidom, saj je leta 2004 ustvaril pozitivni poslovni izid v znesku 1.339.772 tolarjev. Meseca marca 2005 je davčni urad začel odtegovati podjetniku izrečeno mu denarno kazen na račun sodišča. Nakazila bomo prikazali, da bo razvidno, da se mu denarna kazen ne odtegne naenkrat, če nima na računu toliko denarja, niti se mu ni zaradi te kazni blokiral račun.

Nakazila so potekala takole:

- 14. 03. 2005 je bilo nakazano 103.877,94 tolarjev
- 22. 06. 2005 je bilo nakazano 62.054,37 tolarjev
- 26. 10. 2005 je bilo nakazano 62.703,81 tolarjev
- 02. 12. 2005 je bilo nakazano 111.503,94 tolarjev

²⁶ Ur. l. RS št. 91/2002

²⁷ Finančni podatki AJPEŠ – zaprti del

- 19. 01. 2006 je bilo nakazano 30.752,15 tolarjev
- 07. 02. 2006 je bilo nakazano 30.107,79 tolarjev

S tem je bila pri tem podjetniku kazen izterjana preko davčnega urada. Iz nakazanih zneskov je razvidno, da nakazila niso bila enaka, ampak so odvisna od podjetnikovih prilivov na transakcijski račun. V nadaljevanju diplomske naloge je iz tabel razvidno, da je takih primerov zelo malo.

4.3.4.2 Rubež

Če v enem letu po prejemu sklepa o prisilni izterjavi na dolžnikovih računih ni nobenega priliva sredstev, primarni izvajalec plačilnega prometa vrne sklep davčnemu organu oziroma drugemu izdajatelju sklepa o prisilni izterjavi (Pravilnik o načinu ravnanja izvajalcev plačilnega prometa v zvezi z izvrševanjem sklepov o prisilni izterjavi in sklepov za zavarovanje izpolnitve davčne obveznosti). Po vrnitvi sklepa se opravi davčna izvršba na premičninah z rubežem, cenitvijo in prodajo premičnin, ki jo opravi davčni organ. Davčni organ vroči sklep o izvršbi dolžniku na kraju samem, pred začetkom rubeža in od njega zahteva, da plača znesek, naveden v sklepu o izvršbi. Rubež se lahko opravi tudi, če dolžniku ni mogoče vročiti sklepa o izvršbi zaradi neopravičljivih razlogov na dolžnikovi strani. V takem primeru se sklep o izvršbi vroči dolžniku po opravljenem rubežu. Zarubijo se lahko premičnine, ki so v lasti oziroma posesti dolžnika. Z davčno izvršbo je mogoče seči na vse dolžnikove premičnine, razen na predmete, ki so iz davčne izvršbe izvzeti (163. do 170. čl. ZDavP).

Davčne izvršbe proti fizičnim osebam, ki opravljajo dejavnost, ni mogoče izvršiti na stroje, orodje in druge delovne priprave, kolikor so te stvari nujno potrebne dolžniku za opravljanje njegove dejavnosti ter na surovine, polizdelke, namenjene za predelavo in pogonsko gorivo, kolikor ne presegajo količine, potrebne za trimesečno povprečno proizvodnjo (164. čl. ZDavP).

Rubež premičnin pri dolžniku – fizični osebi se opravi v navzočnosti dolžnika ali koga od polnoletnih članov njegovega gospodinjstva in ene priče oziroma v navzočnosti dveh prič, če pri rubežu ni navzoč dolžnik ali član njegovega gospodinjstva (4. odst. 170. čl. ZDavP).

O opravljenem rubežu in cenitvi mora pooblaščen uradna oseba davčnega organa napraviti zapisnik, ki se na koncu podpiše in se en izvod vroči dolžniku. Zarubljeni predmeti se nato praviloma prodajo na javni dražbi. Če se pri rubežu ne najdejo predmeti davčne izvršbe, se to vpiše v zapisnik o rubežu (178. čl. ZDavP).

4.3.4.3 Vrnitev zadeve sodišču

Ko je postopek prisilne izterjave uveden, ga je potrebo zaključiti; z uspešno izterjavo denarnih sredstev, rubežem, oziroma tudi z ugotovitvijo, da je davčni dolg neizterljiv. (178. čl. ZDavP). Največ primerov prisilne izterjave pri samostojnih podjetnikih se konča z ugotovitvijo, da dolg ni izterljiv oziroma zastara, saj je absolutni rok za izvršitev dve leti po pravnomočnosti odločbe. Tako davčni urad vrne organu za prekršek kopijo sklepa o davčni izvršbi, kopijo rubežnega zapisnika in obvestilo o neizterljivosti dolžnika.

Ob tem navajam še primer podjetnika, ki je bil neizterljiv:

Zoper obdolženca je bil podan 12. 12. 2003 predlog zaradi storitve prekrška po 3. odstavku 138. člena ZGD. Podjetnik ima registrirano dejavnost posredovanja in informatike. Iz evidence v spisu izhaja, da se zoper podjetnika že od leta 1997 vodijo postopki o prekrških po ZPSV, ZDavP, ZGD, torej je kršil predpise glede opravljanja dejavnosti kot samostojni podjetnik posameznik.

Zoper podjetnika je bila prav tako izdana odločba dne 20. 02. 2004, po kateri je bil kaznovan z denarno kaznijo 400.000,00 tolarjev, torej z najnižjo. Odločba o prekršku je bila pravnomočna 30. 03. 2004 in izvršljiva dne 14. 04. 2004. Obdolženi denarne kazni ni plačal, zato je bil podan predlog za prisilno izterjavo denarne kazni davčni upravi.

Iz podatkov v spisu izhaja, da je davčni urad dne 24. 11. 2004 izdal zoper obdolženca Sklep o davčni izvršbi na denarne prejemke in premičnine iz naslova neplačane denarne kazni in stroškov postopka, ki vsebuje poleg denarne kazni še stroške davčne izvršbe v znesku 15.000,00 tolarjev in stroške za pot izterjevalca v znesku 7.500,00 tolarjev. Od podjetnika davčni urad kazni ni mogel izterjati, zato je bil dne 28. 01. 2005 sestavljen Rubežni zapisnik, iz katerega izhaja, da je dolžnik brez premičnega premoženja, s katerim bi se denarna kazen lahko poplačala. V zapisniku je še navedeno, da mu osebni avto po izpisu Upravne enote ni bil zarubljen zaradi starosti in nizke cenilne vrednosti, prav tako naj bi bil avto karamboliran. Dolžnik na zapisnik ni imel pripomb. S tem je davčni urad zadevo dne 04. 02. 2005 vrnil sodišču z Obvestilom o neizterljivosti in navedbo, da obdolženi nima rubljivega premoženja.

4.3.5 Nadaljevanje postopka pri organu za prekršek in podjetnikova neizterljivost

Prispela dokumentacija z davčnega organa je bila podlaga za nadaljnje izvrševanje pri organu za prekršek. Če denarne kazni ni bilo mogoče prisilno izterjati, se je neizterjana denarna kazen, oziroma njen ostanek spremenila v zapor (27.čl. ZP). To določilo se je uporabljalo do aprila leta 2005, ko je bil sprejet zakon o aboliciji – Zakon o ustavitvi določenih postopkov o prekrških in odpustitvi izvršitve določenih kazni zapora²⁸ (v nadaljevanju ZUDPPKZ), po katerem so se postopki spremembe neizterljive denarne kazni oz. njenega ostanka v zapor ustavila, če denarne kazni, izrečene do uveljavitve tega

²⁸ ZUDPPKZ (Ur. l. RS št. 35/2005)

zakona, ni bilo mogoče prisilno izterjati. Te možnosti spremembe novi ZP-1 več ne opredeljuje.

Izrecno je zakon (ZP) prepovedoval spremembo denarne kazni v zapor odgovorni osebi ter posamezniku, ki je storil prekršek v zvezi s samostojnim opravljanjem dejavnosti. Pri slednjem bi namreč lahko bilo moteno opravljanje dejavnosti, ko bi kaznovani prestajal zapor (2. odst. 27.čl. ZP).

Ugotovljeno je, da so obdolženci tako lahko namerno kršili predpise, saj jim zakonodaja to omogoča. Prihodke in ostala sredstva prenašajo na ostale družinske člane in s pretokom denarja v gospodinjstvo onemogočajo izterjavo denarnih kazni izrečenih za prekrške. Tisti, ki je seznanjen s tako kaznovalno politiko, jo lahko tudi tako ignorira. Ko je sodišče dobilo zadevo vrnjeno kot neizterljivo, ni moglo nadaljevati nobenega izvršilnega postopka, saj sprememba denarne kazni v nadomestno zaporno kazen za podjetnike ni bila mogoča, zato je sodišče po dveh letih od pravnomočnosti izdalo odločbo o zastaranju izvršitve in tako obdolženi ni plačal kazni za prekrške, ki jih je storil. Spis se je tako kot neizterljiv odložil v arhiv.

5 PRIMERI IZVRŠEVANJA DENARNE KAZNI PRI SAMOSTOJNIH PODJETNIKI NA SODIŠČU X

5.1 Prejeti predlogi v letu 2003 in 2004 ter njihova dokončanost

V nadaljevanju je v razpredelnicah prikazano, koliko predlogov je bilo prejetih na sodišču za posamezne prekrške in kako so bili ti predlogi rešeni.

Ob sami dokončanosti postopkov je potrebno še enkrat omeniti ZUDPPKZ, in sicer 2. odst. 1. čl., po katerem so se postopki o prekrških, v katerih odločba o prekršku do uveljavitve tega zakona še ni bila izdana ali še ni pravnomočna, ustavili oziroma jih niso uvedli, če je šlo za prekrške, ki so jih do vključno 31. decembra storili posamezniki v zvezi s samostojnim opravljanjem dejavnosti, če je za prekršek, ki ga lahko stori posameznik v zvezi s samostojnim opravljanjem dejavnosti, predpisana denarna kazen oziroma globa, katere spodnja meja, predpisana za prekršek pravne osebe, ni presegala 1.500.000 tolarjev, razen če je šlo za prekrške, s katerimi so bili kršeni carinski in trošarinski predpisi, predpisi s področja varnosti in zdravja pri delu, dela in zaposlovanja na črno ter delovnih razmerij in s področja graditve objektov ali za katere je bil poleg denarne kazni oziroma globe predpisan obvezen varstveni ukrep odvzema predmetov. Prekrški, zaradi katerih so bili predlagani v postopek samostojni podjetniki, v glavnem niso bili zajeti v tej izjemi, zato se jih je kar precej dokončalo po ZUDPPKZ.

➤ Kaznovanje po Zakonu o prispevkih za socialno varnost (ZPSV)

V preglednici so prikazani prekrški po ZPSV. V predlogih je opredeljeno, da podjetniki niso predložili DURS obračuna prispevkov za socialno varnost npr. za mesec julij, avgust in september 2003, ki bi ga morali predložiti najpozneje do 15. dne v vsakem mesecu za pretekli mesec. Na podlagi prejetih predlogov je sodišče izdalo odločbe v skrajšanem postopku, saj so bili prekrški dokazani na podlagi evidenc davčnega organa, kar pomeni uradne in hkrati neposredne ugotovitve pooblaščne uradne osebe davčnega urada, (ki so po ZP²⁹ bile podlaga za izdajo odločbe), na podlagi katerih se šteje obdolžencem dejanje za dokazano in so zanj odgovorni. Za takšen prekršek je za fizično osebo predpisana kazen od 100.000 tolarjev do 6.000.000 tolarjev.

TABELA 1: PRIKAZ ZADEV PO ZPSV

Leto	prekršek	prejeti predlogi	izdana odločba z izrečeno denarno kaznijo	izdana odločba z izrečenim opominom	izdana odločba po ZUDPPKZ
2003	ZPSV	102	98	2	2
2004	ZPSV	107	94	0	13

Vir: Interni vir³⁰

²⁹ 159. čl. ZP

³⁰ Podatki so povzeti po vpisniku, ki se vodi pri Oddelku za prekrške

Kot je razvidno iz razpredelnice so skoraj vse odločbe izdane z izrečeno denarno kaznijo. Sodišče je obdolžencem izrekalo denarne kazni v razponu od 100.000,00 do 280.000,00 tolarjev, odvisno od prejšnje predkaznovanosti in obteževalnih okoliščin obdolženca, kar pomeni, da je sodišče izrekalo minimalne kazni, če gledamo, da je najvišja možna kazen 6.000.000 tolarjev.

➤ **Kaznovanje po Zakonu o davčnem postopku (ZDavP)**

Naslednja razpredelnica prikazuje kršitve predpisov po ZDavP. Največ predlogov je bilo podanih zaradi kršitev, da podjetniki niso vložili napovedi za odmero davka od dohodkov iz dejavnosti do 28. februarja za preteklo leto, nekaj predlogov pa je bilo tudi, da niso dostavili podatkov za odmero dohodnine za preteklo leto za zaposlene delavce. Največ odločb je bilo izdanih v skrajšanem postopku, osebe pa so bile kaznovane z denarno kaznijo od 400.000,00 tolarjev, ki je tudi predpisana kot najnižja do 500.000,00 tolarjev, nekaj odločb pa je bilo izdanih tudi z opominom³¹. Zakon za takšne prekrške predpisuje denarno kazen od 400.000 do 6.000.000 tolarjev.

TABELA 2: PRIKAZ ZADEV PO ZDAVP

Leto	prekršek	prejeti predlogi	izdana odločba z izrečeno denarno kaznijo	izdana odločba z izrečenim opominom	izdana odločba po ZUDPPKZ
2003	ZDavP	76	41	5	30
2004	ZDavP	85	1	1	83

Vir: Interni vir

Ob reševanju zadev po tem zakonu je opazen vpliv ZUDPPKZ na zaključek postopka.

➤ **Kaznovanje po Zakonu o gospodarskih družbah (ZGD)**

Kar nekaj zadev so predstavljali tudi predlogi zaradi prekrškov po ZGD, po katerem mora podjetnik med drugimi določbami zakona do 31. 03. za preteklo leto predložiti podatke iz letnega poročila o svojem premoženjskem in finančnem poslovanju ter poslovnem izidu na predpisanih poenoteni obrazcih za državno statistiko. Predvsem s kršitvami teh predpisov podjetniki prikrivajo svoje dejansko poslovanje. Zakon za takšne kršitve predpisuje najmanj 400.000,00 tolarjev kazni, ampak kot je razvidno iz podanih predlogov, marsikateri podjetniki ne ravnajo tako.

³¹ Opomin se izreče ob rednem postopku, ne pa tudi v skrajšanem (33. čl. ZP s komentarjem, 96-97)

TABELA 3: PRIKAZ ZADEV PO ZGD

Leto	prekršek	prejeti predlogi	izdana odločba z izrečeno denarno kaznijo	izdana odločba z izrečenim opominom	izdana odločba po ZUDPPKZ	izdana odločba o zastaranju postopka
2003	ZGD	48	47	0	1	0
2004	ZGD	132	61	6	53	12

Vir: Interni vir

Iz podatkov za leto 2003 izhaja, da so bile skoraj vse odločbe izdane z izrečeno denarno kaznijo, leta 2004 pa le polovica, saj je bilo še nerešene zadeve potrebno zaključiti po ZUDPPKZ. Naj omenim, da so se tudi te zadeve v večini, tako kot prekrški po ZPSV in po ZDavP, obravnavale v skrajšanem postopku, zoper katerega so obdolženci v veliki meri ugovarjali. Z uvedbo rednega postopka v teh zadevah je zato kar nekaj prekrškov absolutno zastaralo in nadaljevanje postopka ni bilo mogoče.

➤ **Kaznovanje po Zakonu o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (v nadaljevanju ZPDZC)**

Kljub znani kaznovalni politiki pa se nekateri še vedno ukvarjajo z delom na črno. Naslednja razpredelnica prikazuje prejete predloge po ZPDZC. Podjetniki so bili predlagani predvsem zaradi kršitev, da so opravljali dejavnost, ki je niso imeli priglašene pri pristojnem organu ali če nimajo z zakonom predpisanih listin o izpolnjevanju pogojev, za kar je predpisana kazen od 1.000.000,00 do 5.000.000,00 tolarjev; ali pa so opravljajo dejavnost in niso vpisani ali priglašeni ko to določa zakon, za kar je predpisana kazen od 50.000,00 do 450.000,00 tolarjev. Takšne kršitve običajno ugotovijo inšpektorji ob kontrolnih pregledih na raznih sejmih, kjer ob ugotovitvi kršitve odvzamejo tudi predmete, s katerimi je bil storjen prekršek. Običajno gre za prodajo stvari, ki so kupljene na drugih cenejših trgih. Predlogi se pojavijo tudi s prijavo posameznih strank. Ob tej prijavi mora inšpektor ugotoviti znake prekrška in pridobiti dokaze zanj.

TABELA 4: PRIKAZ ZADEV PO ZPDZC

leto	prekršek	prejeti predlogi	izdana odločba z izrečeno denarno kaznijo	izdana odločba z izrečenim opominom	izdana odločba po ZUDPPKZ	izdana odločba o zastaranju postopka	ostalo nerešeno
2003	ZPDZC	21	5	8	0	8	0
2004	ZPDZC	14	4	5	0	1	4

Vir: Interni vir

Ob pogledu na razpredelnico vidimo, da je izrečenih več opominov kot denarnih kazni, kljub preganjanju dela na črno.

Ob pregledu spisov pri organu se je ugotovilo, da je kar nekaj obdolžencev na ta način storilo več navedenih prekrškov hkrati. To pomeni, da podjetnik ni predložil obračuna prispevkov za socialno varnost, ni vložil napovedi za odmero davka od dohodkov iz dejavnosti in prav tako ne letnega poročila. Nadalje se je tudi ugotovilo, da so omenjeni prekrški storjeni, da se obdolženci preselijo, ne opravljajo več prijavljene dejavnosti, prav tako pa je ne odjavijo, davčni organ pa jih avtomatično vodi v evidenci kot kršitelje, za kar se jih pa večina ne zmeni.

➤ **Kaznovanje po Zakonu o davku na dodano vrednost (v nadaljevanju ZDDV)**

Ta zakon je bil sprejet konec leta 1998 in se je začel uporabljati 01. 07. 1999, vendar se je pojavilo kar precej prijav, kljub visokim kaznim, ker oseba ne priglasijo pravočasno izbire za obračunavanje DDV, davčnemu organu ne sporoči, kdaj se njegova dejavnost prične, spremeni ali preneha, v kvartalnem poročilu ne izkažejo predpisanih podatkov. Za te prekrške je predpisana kazen od 300.000,00 do 10.000.000,00 tolarjev.

TABELA 5: PRIKAZ ZADEV PO ZDDV

leto	prekršek	prejeti predlogi	izdana odločba z izrečeno denarno kaznijo	izdana odločba po ZUDPPKZ	izdana odločba o zastaranju postopka
2003	ZDDV	18	1	16	1
2004	ZDDV	19	0	19	0

Vir: Interni vir

Davčni prekrški imajo sicer 4-letni absolutni zastaralni rok, vendar so bili večinoma postopki ustavljeni po zakonu o aboliciji (ZUDPPKZ).

➤ **Kaznovanje po Zakonu o trgovini (v nadaljevanju ZT)**

Po ZT so bili podjetniki največkrat predlagani zaradi kršitev po 6. in 8. alineji 1. odst. 27. čl. s tem, da prodajalec ali trgovski poslovodja nima predpisane minimalne stopnje izobrazbe ali če ne vodi evidence o nakupu in prodaji blaga in storitev ali če je ne vodi v skladu z zakonom, za kar zakon predpisuje kaznovanje z najmanj 3.000.000 tolarjev pri opravljanju trgovinske dejavnosti.

TABELA 6: PRIKAZ ZADEV PO ZT

leto	prekršek	prejeti predlogi	izdana odločba z izrečeno denarno kaznijo	izdana odločba z izrečenim opominom	izdana odločba o zastaranju postopka	izdana odločba po ZUDPPKZ	ostalo nerešeno
2003	ZT	19	3	9	7	0	0
2004	ZT	13	1	7	3	1	1

Vir: Interni vir

➤ **Kaznovanje po Zakonu o gostinstvu (v nadaljevanju ZGos)**

21. čl. ZGos opredeljuje, da se z globo od 300.000,00 do 10.000.000 tolarjev kaznuje za prekršek samostojni podjetnik ali pravna oseba, če opravlja gostinsko dejavnost v nasprotju z določbami 14. čl. ZGos, če opravlja gostinsko dejavnost kljub prepovedi ali če poslovni prostori, v katerih opravlja dejavnost ne ustrezajo predpisanim minimalnim tehničnim pogojem. Največ predlogov je bilo podanih s strani inšpekcije zaradi omenjenih kršitev, vendar v nobeni zadevi ni bila izdana odločba z izrekom denarne kazni.

TABELA 7: PRIKAZ ZADEV PO ZAKONU O GOSTINSTVU

leto	prekršek	prejeti predlogi	izdana odločba po ZUDPPKZ	izdana odločba o zastaranju postopka	izdana odločba z izrečenim opominom
2003	ZGos	7	5	1	1
2004	ZGos	16	14	2	0

Vir: Interni vir

➤ **Kaznovanje po Zakonu o davku od dobička pravnih oseb (v nadaljevanju ZDDPO) v povezavi z Zakonom o dohodnini (v nadaljevanju ZDoh³²)**

Predlogi po tem zakonu so bili podani v povezavi z 41. čl. Zakona o dohodnini, ko so ugotovljene kršitve pri ugotavljanju davčne osnove (od 7. do 36. in 47. čl.) in davčnih olajšav (od 39. do 44. čl.), s tem da navede davčni zavezanec v obračunu davka napačne podatke (npr. izkaže previsoke odhodke) in je zaradi tega prišlo do znižanja davčne osnove, oz. višine obračunanega davka. Ob tem se po 56. čl. omenjenega zakona z denarno kaznijo do petkratnega zneska utajenega davka, najmanj pa s 1.500.000 tolarjev kaznuje davčni zavezanec, ki stori tak prekršek. Kljub visokim kaznim je bilo v letu 2003 podanih kar nekaj predlogov, v letu 2004 pa zoper samostojne podjetnike le štirje. Zaradi ustavitve postopkov po ZUDPPKZ ni bil noben primer rešen tako, da bi bil podjetnik kaznovan.

TABELA 8: PRIKAZ ZADEV PO ZAKONU O DAVKU OD DOBIČKA PRAVNIH OSEB

leto	prekršek	prejeti predlogi	izdana odločba po ZUDPPKZ	izdana odločba o zastaranju postopka
2003	ZDDPO	19	14	5
2004	ZDDPO	4	3	1

Vir: Interni vir

➤ **Kaznovanje po Zakonu o omejevanju porabe alkohola (v nadaljevanju ZOPA)**

Po tem zakonu so bili podjetniki predlagani predvsem zaradi kršitev, ker so prodajali ali ponujali alkoholne pijače ali pijače, ki so jim dodane alkoholne pijače, osebam, mlajšim od 18 let (1. odst. 7. čl.), ali, ki prodajajo alkoholne pijače osebam, ki kažejo očitne znake opitosti od alkohola (2. odst. 7. čl.), ali pa nimajo na vidnem mestu objavljene prepovedi v

³² Ur. l. RS št. 54/2004

skladu z 11. čl. tega zakona, za kar je v 16. čl. predpisana denarna kazen od 250.000 do 5.000.000 tolarjev za posameznika v zvezi s samostojnim opravljanjem dejavnosti.

TABELA 9: PRIKAZ ZADEV PO ZAKONU O OMEJEVANJU PORABE ALKOHOLA

leto	prekršek	prejeti predlogi	izdana odločba po ZUDPPKZ	izdana odločba o zastaranju postopka
2003	ZOPA	6	6	0
2004	ZOPA	16	15	1

Vir: Interni vir

Tudi ob tem kaznovanju vidimo, da v nobenem primeru podjetnik ni bil kaznovan.

➤ **Kaznovanje po ostalih zakonih**

Zaradi kršitve drugih predpisov je bilo podanih manj predlogov, zato jih bom prikazala v skupni tabeli

TABELA 10: KAZNOVANJE PO OSTALIH ZAKONIH V LETU 2003 IN 2004

prekršek	prejeti predlogi	izdana odločba z izrečeno denarno kaznijo	izdana odločba z izrečenim opominom	izdana odločba po ZUDPPKZ	izdana odločba o zastaranju postopka	ostalo nerešeno
ZPCP	14	1	1	11	1	0
ZPORVAD	11	4	3	0	4	0
ZZUZIS	11	1	0	6	3	1
ZVPOT	10	0	0	7	3	0
ZASP	10	2	1	5	2	0
ZDR	9	1	1	0	7	0
ZOUTI	4	0	0	3	1	0
ZPNB	4	0	0	4	0	0
ZVZD	2	0	0	0	1	1
ZMER	2	0	0	2	0	0
ZTI	1	0	1	0	0	0
ZID	1	0	0	0	0	1
ZVET	1	0	0	1	0	0
ZIN	1	0	0	0	0	1
ZSRT	1	0	0	1	0	0
ZZDT	1	0	0	0	1	0
ZPOTK	1	0	0	0	1	0

Vir: Interni vir

Po ZPCP so bili prijavljeni zasebniki, ki so opravljali prevoz potnikov ali blaga v notranjem ali mednarodnem cestnem prometu brez ustrezne licence. Določila ZPORVAD so bila kršena, če zasebnik z namenom nadaljnjega trženja uvozi videogram oz. fonogram, ki nima označenih vsaj podatkov iz 3. odst. 3. čl. tega zakona, če daje v najem, javno predvaja ali trži videogram oz. fonogram, po katerem se pri odločanju odvzamejo predmeti, s katerimi je bil storjen prekršek. Po ZZUZIS je kaznovana oseba – izdajatelj oglaševalskega sporočila oz. naročnik oglaševalskega sporočila, za oglaševanje, ki je v nasprotju s 15., 15. a in 15. b členom tega zakona. Po ZVPot so bile predlagane osebe, ki za blago, oz. storitve, ki jih ponujajo, ne označijo cene ali je vidno ne označijo oz. označena cena ne vključuje davka na dodano vrednost, v primeru, da je podjetje zavezanec za davek na dodano vrednost. Po ZASP so bili podani predlogi kršitev, če podjetnik, ki brez prenosa ustrezne materialne avtorske pravice v primerih, ko je tak prenos potreben, po tem zakonu reproducira, distribuira, da v najem, javno izvede, javno prenese, predvaja, javno prikaže ali kako drugače uporabi delo oz. primerek dela. Za prekršek po ZDR so bili predlagani podjetniki, ki so sklenili pogodbo o zaposlitvi z osebo, ki še ni dopolnila 15 let ali če ne izrazi v pisni obliki redne ali izredne odpovedi pogodbe o zaposlitvi ali delavcu ne izroči te pogodbe. Prav tako so bili podani štirje predlogi po ZOUTI, ker so zasebniki oglaševali tobak in tobačne izdelke, prav tako pa so prevažali blago v nasprotju z določilom 18. čl. ZPNB. Predlogi zaradi kršitev po ostalih zakonih navedenih v tabeli so bili podani le enkrat ali dvakrat, zato vseh ne bom navajala, zakoni pa so razvidni iz kazala kratic. Vseeno pa so to tudi postopki, ki so bili zaključeni po ZUDPPKZ.

5.2 Postopek izvrševanja

V nadaljevanju je prikazano, kaj se dogaja s spisi v postopku izvrševanja. Podatki jasno prikazujejo, da obdolženci ne upoštevajo roka za plačilo denarne kazni, zato gre večji del zadev v prisilno izterjavo.

TABELA 11: PRIKAZ ZADEV V IZVRŠEVANJU

leto	odločba z izrečeno denarno kaznijo	plačano v roku	dani predlogi na Davčni urad	izterjano v prisilni izterjavi	zastaralo na Davčnem uradu	še v prisilni izterjavi
2003	203	4	192	8	139	45
2004	162	3	131	0	0	131

Vir: Interni vir

Skoraj četrtina zadev je vrnjenih z davčne uprave sodišču z navedbo neizterljivosti. Ob tem gre za različne registracije dejavnosti podjetnikov kot so razne inštalacije, trgovina s sadjem, mizarstvo, bar, svetovanje, čistilni servis, avtoprevoznništvo, gradbeništvo ipd., ne moremo pa opredeliti, da bi bili podjetniki določene dejavnosti neizterljivi, ampak se to pojavlja ne glede na vrsto dejavnosti. Ta obvestila o neizterljivosti imajo priložene tudi

rubežne zapisnike, iz katerih izhaja, da obdolženci nimajo rubljivih predmetov. To so tudi podjetniki, ki slabo poslujejo in imajo na transakcijskih računih dolge čakalne vrste za plačilo terjatev, zato tudi sklepi sodišča v enem letu ne pridejo na vrsto, potem pa so tako ali tako vrnjeni davčnemu uradu, kot to določa Pravilnik o načinu ravnanja izvajalcev plačilnega prometa v zvezi z izvrševanjem sklepov o prisilni izterjavi in sklepov za zavarovanje izpolnitve davčne obveznosti. V nekajletni praksi na sodišču se še tudi ni zgodilo, da bi obdolžencu zarubili premičnine v postopku izvršitve izrečenih sankcij, zaradi storitve prekrška. Tako se postopek pri sodišču konča.

Iz razpredelnice je razvidno, da je nekaj zadev že zastaralo, večina ostalih pa bo tudi zastarala. Zgodijo se tudi primeri, da obdolžencu odtegujejo 400.000,00 tolarjev denarne kazni po več let, npr. vsak mesec po 2.000,00 tolarjev. Ob pogledu na razpredelnico se lahko vprašamo, čemu je sploh namenjeno naše delo, če sankcije po pravnomočnih in izvršljivih sodbah niso uspešno izvršene. Po eni strani je tudi nesmiselno, zakaj taki storilci niso kaznovani z višjimi kaznimi, po drugi strani pa vidimo, da je vseeno, kakšna je kazen, saj tako ali tako ni izterjana.

V tem se kaže zelo velika razlika končnega rezultata samostojnih podjetnikov od pravnih oseb. Pri pravnomočno kaznovanih pravnih osebah se denarne kazni takoj izterjajo iz transakcijskih računov, razen če dobimo sklep, da je podjetje v stečaju.

5.3 Predlogi v letu 2005

V letu 2005 je bilo s strani prekrškovnih organov podanih 42 predlogov. To so predlogi, kjer so bili obdolženci kaznovani pri prekrškovnih organih in so nato vložili zahteve za sodno varstvo, katere kot pristojno obravnava sodišče za prekrške. Teh 42 zahtev za sodno varstvo zajema kršitve s področja predpisov, kot so opredeljeni v letih 2004 in 2005, začnejo se pa pojavljati tudi zahteve za sodno varstvo zaradi kršitev po Zakonu o delovnem času in obveznih počitkih mobilnih delavcev ter o zapisovalni opremi v cestnih prevozih³³, ki je novost in v diplomski nalogi ni omenjena. Ta zakon ureja delovni čas in obvezne počitke mobilnih delavcev v cestnih prevozih v skladu z direktivami Evropske unije.

Tabela 12: PRIKAZ PREJETIH ZADEV OD PREKRŠKOVNIH ORGANOV V LETU 2005

prekršek	ZGos	ZVCP	ZPDZC	ZVPot	ZASP	ZOPA	ZT	ZPSV	ZDavP	ZDCOPMD
prejeti predlogi	14	13	7	2	1	1	1	1	1	1

Vir: Interni vir

Opaziti je, da zaradi pristojnosti prekrškovnih organov, sodišče obravnava občutno manj zadev, in sicer na podano zahtevo za sodno varstvo storilca, vseeno pa tudi te še niso pravnomočno rešene.

³³ ZDCOPMD (Ur. l. RS št. 76/2005)

6 SKLEP

Vsaka država ima zakonodajo in pristojne organe, ki nadzorujejo, izvajanje zakonodaje. Namen nespoštovanja zakonodaje naj bi bil v represivnih ukrepih in z izterjanimi kaznimi.

V diplomski nalogi sem želela ugotoviti, kaj so vzroki za to neizterljivost ZP sprejetega leta 1983 in večkrat dopolnjenega. Ob tem je bilo kar nekaj odločitev Ustavnega sodišča Republike Slovenije, ki so opozarjale na neustrezno obliko organov za postopek o prekrških ter njihovo organiziranost. Ta neustrezna oblika se je kazala v velikih sodnih zaostankih, ob dveletnem absolutnem zastaralnem roku pa je marsikatera zadeva tudi zastarala. Ker opravljam delo izvrševanja pravnomočnih odločb, sem večkrat opozarjala na neučinkovito in neuspešno izvršbo. Če pravnomočno izrečena denarna kazen ni bila plačana v roku, je bil podan predlog na davčni urad, ki je pristojen tudi za izterjavo nedavčnih obveznosti. Kratek je absolutni zastaralni rok, saj je v dveh letih od pravnomočnosti odločbe preko davčnega urada težko speljati izterjavo pravnomočne odločbe. Najbolj učinkovita je izterjava od oseb, ki so zaposlene in pravnih oseb, ki pozitivno poslujejo. Največji problem so samostojni podjetniki, ki so kljub poslovanju neizterljivi. Zadeve se z davčnega urada pogosto vračajo kot neizterljive. To me je vzpodbudilo, da problem raziščem, saj je vsakdanje pošiljanje predlogov za prisilno izterjavo izrečenih sankcij na davčni urad rutina. Postopek izterjave se nato vodi na davčnem uradu kot pristojni instituciji za izterjavo, na kar sodišče ne more vplivati in ne ve, kako se bo pravnomočno izdana odločba izvršila.

Ob pisanju diplomske naloge, pregledu obsežne zakonodaje in strokovne literature, ki obravnava prekrške samostojnih podjetnikov, njihovo kaznovanje in kaj se pri njih dogaja v postopku izterjave, ugotavljam, da ta zakonodaja ob uporabi v praksi ne pripelje do učinkovite izterjave. Izterjava samostojnih podjetnikov je tako zelo slaba, da lahko komaj govorimo o odstotku od celotne izterjave v prisilni izterjavi na področju prekrškov.

S celovito reformo leta 2003 s sprejetjem ZP-1, ki se je začel uporabljati 01. 01. 2005, se je veliko spremenilo. Pred tem so predlagatelji prekrškov podali predlog sodniku za prekrške, niso pa mogli vplivati na odločitev sodnika, sodnik za prekrške je podal predlog za izterjavo na davčni urad in ni mogel vplivati na samo izterjavo. Sedaj so predlagatelji postali prekrškovni organi kot posebna inštitucija za kaznovanje po hitrem postopku, tako da bodo prekrškovni organi ob zaznavi prekrška lahko podjetnika takoj kaznovali. Ob tem lahko storilcu izdajo plačilni nalog, po katerem lahko v osmih dneh plača le polovico izrečene globe, kar je zanj ugodneje, kot če bi bil kaznovan na sodišču, pristojnem za prekrške, lahko pa mu je izdana odločba o prekršku, če gre za hujši prekršek.

S tem so razbremenjena pristojna sodišča, kamor so bile prenesene zadeve v reševanje po 01. 01. 2005. Velik korak je narejen tudi na področju izvrševanja izrečenih sankcij, saj so se spremenile tudi faze v izvrševanju pravnomočnih odločb oz. sodb. Če storilec ne plača izrečene globe pri prekrškovnem organu, le-ta pošlje predlog za določitev uklonilnega zavora pristojnemu sodišču, prav tako pa je sodišče po uradni dolžnosti pristojno določiti uklonilni zapor za svoje neplačane pravnomočne in izvršljive sodbe. Uklonilni zapor je novost v zakonu, s katerim se storilec prisili k plačilu in šele potem, ko je uklonilni zapor izvršen in globa vseeno ni plačana, gre zadeva na davčni urad.

V diplomski nalogi je prikazan potek postopka v zvezi s storjenim prekrškom. Ugotovi se, da je kršen velik sortiment prekrškov. Prikazane so zadeve, ki so jih podali predlagatelji v letih 2003 in 2004, te pa se tudi izvršujejo še po ZP, tako da je prikazana dejanska neučinkovitost zakonodaje po ZP, kar je bil tudi namen in cilj diplomske naloge. Ob vsem zakonodaja dopušča te razlike že s samo pravno opredelitvijo podjetnika, prav tako z njegovim poslovanjem, ki se razlikuje od poslovanja pravne osebe. Finančni predpisi samostojnemu podjetniku dopuščajo, da mu denarnih sredstev do 100.000,00 tolarjev ni potrebno nakazovati na transakcijske račune, prav tako lahko to prejeta gotovino uporablja za namene, ki niso vezani za opravljanje dejavnosti, oz. jih lahko prenakaže v gospodinjstvo. S temi dejanji lahko popolnoma sprazni transakcijski račun, kar neugodno vpliva na uspešnost izterjave in tako denarne kazni ni mogoče izterjati tudi v prisilni izterjavi preko davčnega urada. Pri pravni osebi se to ne dogaja, saj mora pravna oseba poslovati preko transakcijskih računov in sproti dnevno polagati gotovino na račune, zato so denarne kazni pri pravnih osebah tudi bolj izterljive.

Novi princip izvrševanja z uklonilnimi zapori bo »namerne kršitelje«, kot jih imenujemo v diplomski nalogi, zagotovo prisilil v drugačno razmišljanje, saj dvomim, da si bo kateri podjetnik ob svojem poslovanju dovolil iti v zapor do 30 dni, če ne bo plačal globe. Ob tem pa tudi ne bo mogel računati na zastaranje izterjave na davčnem uradu, saj je določitev uklonilnega zapora prva faza v izvrševanju. Ob tem ocenjujem, da se bo zmanjšalo tudi število obravnavanih kršitev, saj bodo storilci spoznali, kaj jih na koncu čaka, ker ne pride do neizterljivosti in zastaranja, in da je bolje, če poslujejo v skladu s predpisi ali pa svojo dejavnost odjavijo.

V bodoče tako pričakujemo večjo učinkovitost in uspešnost v kaznovanju in izvrševanju. Zaradi reševanja PRs zadev, v katerih se vodijo postopki za prekrške storjene do 31. 12. 2004, so se prekrški storjeni po 01. 01. 2005 začeli redno reševati komaj v drugi polovici leta 2005 in še niso vidne vse pomanjkljivosti ZP-1, čeprav je doživel že nekaj sprememb. Tudi ta nova zakonodaja, kot vse ostale, ni popolna in bo verjetno praksa še pokazala, da bodo zagotovo potrebne nove spremembe in dopolnitve.

7 POVZETEK

Prekršek pomeni lažjo obliko kršitve predpisov v primerjavi s kaznivim dejanjem. Tako veliko prekrškov storijo ob svojem poslovanju samostojni podjetniki posamezniki, ki poslujejo drugače kot pravne osebe.

V diplomski nalogi je opisana problematika neizterljivosti izrečenih denarnih kazni samostojnim podjetnikom. Opremljen je postopek reševanja prekrškov in potek prisilne izterjave v primeru neplačila denarne kazni, kakor tudi ugotovitve o zaključku postopka.

Zakon s področja prekrškov je bil spremenjen in daje določena pooblastila za reševanje zadev prejšnjim predlagateljem postopkov kot posebni inštituciji (prekrškovni organi), Sodniki za prekrške kot pristojni organi, ki so prej reševali te zadeve, pa spadajo sedaj pod Okrajna sodišča in zadev na I. stopnji več ne rešujejo, razen v primeru vložitve zahteve za sodno varstvo obdolženca pri prekrškovnem organu. Spremenjen oz. dopolnjen je tudi sam postopek izvrševanja, kar je zelo pomembno, saj ima samo sodišče več institutov za preglednejšo in uspešnejšo izvršbo izrečenih sankcij. Diplomaska naloga dokazuje, da je problem neizterljivosti denarnih kazni bil v nedosledni in neuskklajeni zakonodaji s področja prekrškov, veliko pa k temu prispeva še finančno poslovanje samostojnega podjetnika posameznika.

KLJUČNE BESEDE:

sodišča, prekrškovni organi, samostojni podjetnik posameznik, izvrševanje, prisilna izterjava, uklonilni zapor

SUMMARY

A minor means easier form of breaking the law than criminal offence. Many of these minors are made by small self-dependent enterprises, whose bussines is made quite different than bussines from biger firms.

In this diploma sigment there is detailed description of problematics that concerns anexactibility of sentensed money penalties to self-dependent enterprises. Procedure of handling minors, course of forced exactability in case of nonpayment of money sentace, findings about conclusion of procedure are also described here.

The minor law was changed and gives some authorizations for handling affers to former proposer of procedure, as special institution (minor agency), »Minor judges« as former competent agency for handling these affers are now under county courts and are not handling affers on 1. level anymore, unless in case of puting a claim for legal protecness of accused one by »minor agency«. Changed, complemented is aslo the procedure of executin, which has great significance, as now a court has more institutes for more surveyed and efficiant execution of sentaced sanctiones. This Diploma proofs that problem of anexactability of money sentaces was in inconsistend and anhormonized legislation in field of minors, also greatly contributed by financial operations of self-dependent enterprises.

Key words:

Courts, minor agencies, self dependent enterprises, execution, obliged enforcement, submitted custody

LITERATURA

1. Carli Aldo in Miha Wohinz. 2001. *Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij s komentarjem in podzakonskimi akti*. Ljubljana: Bonex založba.
2. Bele Ivan, Jenull Hinko, Guštin Maček Špela, Tratar Boštjan. 2005. *Zakon o prekrških s komentarjem*. Ljubljana: GV Založba.
3. Bohinc Rado, Bratina Borut, Knez Rajko, Ilešič Mirko, Ivanjko Šime, Kocbek Marijan, Pivka Marija Hilda, Plavšak Nina, Prelič Saša, Puharič Krešo, Turk Ivan, Zabel Bojan. 2002. *Zakon o gospodarskih družbah s komentarjem*. Ljubljana: GV Založba.
4. Bolha Janez in Zdenko Pavlina. 1991. *Zakon o prekrških s komentarjem in sodno prakso*. Murska Sobota: ŠZ Uradni list RS.
5. Čas Petra in Nuša Orel. 2005. *Praktični vodnik prekrškovnim organom po novem zakonu o prekrških z vzorci*. Ljubljana: Infokus plus
6. DZS. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 1998
7. Gril Suzana. 2004. *Izvršitev odločbe o prekršku*. Pravna praksa 11: 38
8. Gostiša Milica (2004). Samostojni podjetniki in prosto razpolaganje z gotovino. Obrtnik. Dostopno na: <http://www.ozs.si/obrtnik/prispevek.asp?IDpm=846&ID=1884> [29.03.2006]
9. Kern Marko (2004). *Aktivni in pasivni udeleženci smo (skoraj) vsi*. Obrtnik. Dostopno na: <http://www.ozs.si/obrtnik/prispevek.asp?IDpm=407&ID=350> [29.03.2006]
10. Ministrstvo za finance – DURS. 2005. *Priročnik za vodenje in odločanje v postopku o prekršku v Davčni upravi*. Interni vir
11. Selinšek Liljana. Šola sodnikov za prekrške 2004. *Odgovornost pravnih oseb, s.p. in odgovornih oseb za prekrške skladno z ZP-1*
12. Zupančič Vera in Božena Macarol. 2001. *Knjigovodstvo in obdavčitev zasebnikov*. Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev

SEZNAM VIROV

1. AJPES. Registracija samostojnega podjetnika. www.ajpes.si/dokumenti/dokument.asp?id=696 [29.03.2006]
2. AJPES. Rezultati poslovanja. Dostopno na: http://www.ajpes.si/docDir/Statisticno_raziskovanje/Rezultati_poslovanja/Informacija%20o%20poslovanju%20samostojnih%20podjetnikov%20v%20Republiki%20Sloveniji%20v%20letu%202005.pdf [01.06.2006]
3. Odlok o ureditvi cestnega prometa v Mestni občini. Ur. l. RS št. 45/2003
4. Pravilnik o načinu ravnanja izvajalcev plačilnega prometa v zvezi z izvrševanjem sklepov o prisilni izterjavi in sklepov za zavarovanje izpolnitve davčne obveznosti. Ur. l. RS št. 91/2002
5. Pravilnik o poslovnih knjigah in drugih davčnih evidencah za osebe, ki dosegajo dohodek z opravljanjem dejavnosti. Ur. l. RS št. 130/2004
6. Pravilnik o primerih, v katerih se plačila za dobavljeno blago in opravljene storitve ter druga plačila ne nakazujejo na transakcijske račune. Ur. l. RS št. 140/2004
7. Slovenski računovodski standard 39. Ur. l. RS št. 5/2003, 4/2005
8. Sodni red. Ur. l. RS št. 17/1995, 35/1998, 91/1998, 22/2000, 113/2000, 62/2001, 102/2001, 15/2003, 75/2004, 138/2004, 74/2005
9. Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah. ZASP-UPB1. Ur. l. RS št. 94/2004, 17/2006
10. Zakonu o delovnem času in obveznih počitkih mobilnih delavcev ter o zapisovalni opremi v cestnih prevozi. Ur. l. RS št. 76/2005
11. Zakon o davčnem postopku. ZDavP-1-UPB1. Ur. l. RS št. 25/2005, ZDavP-1B, Ur. l. RS št. 109/2005
12. Zakon o davku na dodano vrednost. ZDDV-UPB4. Ur. l. RS št. 21/2006
13. Zakon o davčni službi. Ur. l. RS št. 17/2005
14. Zakon o davku od dobička pravnih oseb. ZDDPO-UPB1. Ur. l. RS št. 14/2003
15. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb. Ur. l. RS št. 40/2004
16. Zakon o delovnih razmerjih. ZDR. Ur. l. RS št. 42/2002
17. Zakon o dohodnini. ZDoh. Ur. l. RS št. 70/2005
18. Zakon o gostinstvu. ZGos-UPB1. Ur. l. RS št. 4/2006
19. Zakon o finančnem poslovanju podjetij. Ur. l. RS št. 54/1999
20. Zakon o inšpekciji dela. ZID. Ur. l. RS št. 38/1994, 32/1997, 36/2000
21. Zakon o inšpekcijskem nadzoru. ZIN. Ur. l. RS št. 56/2002
22. Zakona o kazenskem postopku. Ur. l. RS št. 8/2006
23. Zakon o meroslovju. ZMer-1-UPB1. Ur. l. RS št. 26/2005
24. Zakona o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja. Ur. l. RS št. 98/04
25. Zakon o omejevanju porabe alkohola. ZOPA. Ur. l. RS št. 15/2003
26. Zakon o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov. ZOUTI. Ur. l. RS št. 57/1996, 119/2002, 101/2005
27. Zakon o plačilnem prometu. Ur. l. RS št. 105/2004
28. Zakon o pogojih za opravljanje reproduktivne video in avdio dejavnosti. ZPORVAD. Ur. l. RS št. 42/1994, 50/1994, 1/1995
29. Zakon o potrošniških kreditih. ZPotK-UPB1. Ur. l. RS št. 77/2004
30. Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno. ZPDZC. Ur. l. RS št. 36/2000

31. Zakon o prevozih v cestnem prometu. ZPCP-1. Ur. l. RS št. 59/2001
32. Zakon o prevozu nevarnega blaga. ZPNB-UPB1. Ur. l. RS št. 33/2006
33. Zakon o prispevkih za socialno varnost. ZPSV. Ur. l. RS št. 5/1996, 34/1996, 3/1998, 81/2000, 97/2001
34. Zakon o sodiščih. Ur. l. RS št. 19/1994
35. Zakon o spodbujanju razvoja turizma. ZSRT. Ur. l. RS št. 2/2004
36. Zakon o trgovini. ZT-UPB3. Ur. l. RS št. 30/2006
37. Zakon o tržni inšpekciji. ZTI. Ur. l. RS št. 20/1997
38. Zakon o ustavitvi določenih postopkov o prekrških in odpustitvi izvršitve določenih kazni zapora. Ur. l. RS št. 35/2005
39. Zakon o varnosti cestnega prometa. ZVCP. Ur. l. RS št. 30/1998, 61/2000, 21/2002, 67/2002
40. Zakon o varnosti in zdravju pri delu. ZVZD. Ur. l. RS št. 56/1999, 64/2001
41. Zakon o varstvu potrošnikov. ZVPot-UPB2. Ur. l. RS št. 98/2004
42. Zakon o veterinarstvu. ZVet-1. Ur. l. RS št. 33/2001
43. Zakon o zaposlovanju in delu tujcev. ZZDT-UPB1. Ur. l. RS št. 4/2006
44. Zakon o zdravstveni ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z žvili. ZZUZIS. Ur. l. RS št. 52/2000, 42/2002